

Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
27.12.2021 թ. թիվ 196Ա որոշմամբ

Գնահի հաշվետվություն/4

Դրամավարկային
քաղաքականության ծրագիր.
4-րդ եռամսյակ, 2021

✦
Դրամավարկային քաղաքականության
2021 թ. 3-րդ եռամսյակի
ծրագրի կատարման
հաշվետվություն

Գնաճի նպատակադրման ռազմավարության ներքո էապես կարևորվում է ԿԲ հաղորդակցումը հանրության հետ, որի հիմնական ուղիներից մեկը յուրաքանչյուր եռամսյակ «Գնաճի հաշվետվության» հրապարակումն է:

«Գնաճի հաշվետվության» առաջին բաժինը ներկայացնում է «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը», որը ներառում է կանխատեսվող հորիզոնում դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունները և դրանց ներքո գնաճի ու մակրոտնտեսական մյուս ցուցանիշների կանխատեսումները: Վերոնշյալ կանխատեսումները հիմնված են ներկա իրավիճակի ԿԲ գնահատումների և ապագայի վերաբերյալ ԿԲ ենթադրությունների վրա, որոնք ներառում են նաև ԿԲ գործողությունների ազդեցությունը:

Հաշվետվության երկրորդ բաժինը նախորդող մեկ տարվա կտրվածքով դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվությունն է, որը ներկայացնում է իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքները և տնտեսության փաստացի զարգացումները:

Գնաճի նպատակային ցուցանիշին զուգահեռ գնաճի կանխատեսման և դրա հիմքում ընկած ենթադրությունների հրապարակումը ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականությունը դարձնում է առավել թափանցիկ, մաքուր և կանխատեսելի՝ նպատակ ունենալով բարձրացնելու Կենտրոնական բանկի հանդեպ հանրության վստահությունը: ՀՀ կենտրոնական բանկը համոզված է, որ հանրությանը հասկանալի ու վստահելի դրամավարկային քաղաքականությունը արդյունավետ ներգործություն ունի գնաճային սպասումների խարսխման և գների կայունության ապահովման ծախսերի նվազեցման առումով:

Դրամավարկային կանոնի համաձայն՝ քաղաքականությունն ուղղվում է նպատակային 4% ցուցանիշի և գնաճի կանխատեսումների միջև շեղումները արդյունավետ կերպով նվազագույնի հասցնելուն: Ծրագրված քաղաքականության ուղղությունների արդյունքում ձևավորվող գնաճի ցուցանիշի հետագիծը ներկայացվում է հավանականությունների բաշխման գծապարկերի միջոցով՝ 12 եռամսյակների ժամանակային հորիզոնի համար:

Սույն հաշվետվությունում կանխատեսումների համար հիմք են ծառայել մինչև վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի հաստատման օրը՝ 2021 թ. դեկտեմբերի 14-ն առկա փաստացի տեղեկատվությունը, Կենտրոնական բանկի կողմից արված հարցումների արդյունքները և մակրոտնտեսական ապագա զարգացումների վերաբերյալ առկա տեղեկատվության վրա արված դատողությունները:

Մինչ օրս հրապարակված բոլոր «Գնաճի հաշվետվությունները» հասանելի են ՀՀ կենտրոնական բանկի www.cba.am պաշտոնական կայքում, որտեղ զեպեղված են նաև դրամավարկային քաղաքականությանն առնչվող մամլո հաղորդագրություններն ու այլ հրապարակումներ:

Բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ու ն

1. Համառոտագիր	4
2. Կանխատեսում, դրա փոփոխություններ և ռիսկեր	6
2.1. Արտաքին միջավայրի զարգացումներ	6
2.2. Կանխատեսումներ	11
2.2.1. Գնաճ և դրամավարկային քաղաքականություն	11
2.2.2. Տնտեսական ակտիվություն	12
Ներգիր 1. ՀՀ ընդհանուր և դեպի Եվրոմիություն արտահանման վրա ԵՄ «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգի» (GSP+) կիրառման դադարեցման ազդեցության գնահատականները	15
2.2.3. Նախորդ կանխատեսման հետ համադրում	22
Ներգիր 2. 2022 թ. պետական կապիտալ ներդրումների ազդեցությունը տնտեսական աճի և ՀՆԱ ներուժի վրա	26
2.2.4. Հիմնական դարողություններ և ռիսկեր	28
Ներգիր 3. Տնային տնտեսությունների և ֆինանսական համակարգի սպասումների վերաբերյալ անցկացված հարցման արդյունքները	28
3. 2021 թվականի երրորդ եռամսյակի փաստացի զարգացումներ	34
3.1. Գնաճ	34
3.1.1. Գնաճի նպատակի իրագործում	34
3.1.2. Գներ	36
3.2. Տնտեսական զարգացումներ	39
3.2.1. Տնտեսության դիրքը	39
3.2.2. Տնտեսության ծախսային կողմը	39
3.2.3. Տնտեսության արտադրական կողմը	42
3.2.4. Աշխատանքի շուկա	42
3.3. Ֆինանսական շուկայի զարգացումներ	43
4. Ամփոփում	46
Հավելված	
Արձանագրություն	47
Տոկոսադրույքների մասին ՀՀ ԿԲ որոշում	51
Մամուլի հաղորդագրություն	52
ՀՀ հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշներ	54
Գրաֆիկներ	56
Աղյուսակներ	57

1. ՀԱՄԱՌՈՏԱԳԻՐ

2021 թ. չորրորդ եռամսյակում ամբողջ աշխարհում համավարակի հերթական ալիքի տարածման թույլ ազդեցությունների պայմաններում շարունակվում են պահանջարկի դրական զարգացումները, ինչը զուգակցվում է արտադրաշղթաների խաթարման և առաջարկի սահմանափակության գործոնների սպասվածից ավելի երկար պահպանմամբ: Այդ իրավիճակում թե՛ ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում և թե՛ ՀՀ-ում նախկին կանխադրեման համեմատ ձևավորվել է ավելի բարձր գնաճային միջավայր, որոշակիորեն ավելացել են գնաճային սպասումները:

Չորրորդ եռամսյակում 12-ամսյա գնաճը, ինչպես և սպասվում էր, շարունակել է ավելանալ և նոյեմբերին կազմել է 9.6%: ՀՀ ԿԲ բազային սցենարի համաձայն՝ վերոնշյալ գործոնների պայմաններում առաջիկայում ակնկալվում է արտաքին հաղթածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների ավելացում, ինչից ելնելով, Կենտրոնական բանկն այս փուլում արդեն իսկ բարձրացրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը:

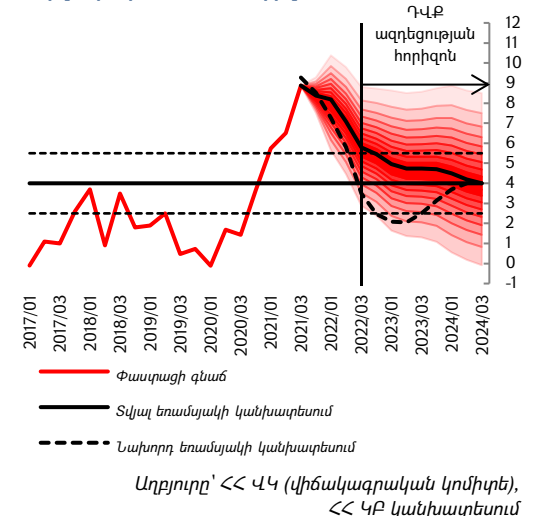
Իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության և սպասվող տնտեսական զարգացումների ներքո 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար կնվազի և կանխատեսվող միջնաժամկետ հորիզոնում կմոտենա նպատակային 4% ցուցանիշին ու կկայունանա դրա շուրջ:

ԿԲ կարճաժամկետ կանխատեսումների բազային սցենարի համաձայն՝ ՀՀ տնտեսական աճի 2021 թվականի կանխատեսումը վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ, իսկ կանխատեսվող հորիզոնի երկայնքով այն ավելի բարձր կլինի: Արդյունքում՝ տնտեսական աճը միջնաժամկետ հորիզոնում գնահատվում է իր կայուն մակարդակից փոքր-ինչ բարձր միջակայքում:

2021 թ. տնտեսական աճի վերանայումը հիմնականում պայմանավորված է արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերի սպասվող ավելի ցածր աճով, ինչը պահանջարկի տեսանկյունից կարտահայտվի ավելի զսպված ներքին պահանջարկով: Կանխատեսվող միջնաժամկետ հորիզոնում տնտեսական աճի գնահատականը նախորդ կանխատեսման համեմատ վերանայվել է վերևի ուղղությամբ՝ հիմնականում պայմանավորված 2022 թ. պետական բյուջեով նախատեսված կապիտալ ծախսերի իրականացմամբ և դրա տնտեսական ազդեցություններով:

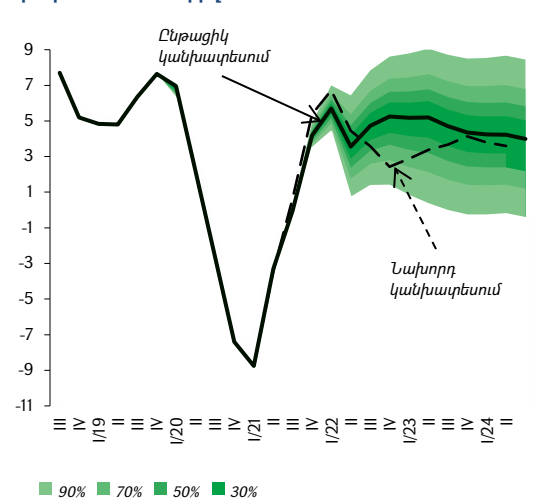
Գրաֆիկ 1

Գնաճի (12-ամսյա) կանխատեսման հավանականությունների բաշխման գրաֆիկը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում

Գրաֆիկ 2

ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային)¹ կանխատեսման հավանականությունների բաշխումը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում

Աղբյուր՝ ՀՀ ՎԿ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

¹ Յուրաքանչյուր եռամսյակի աճի տեմպը հաշվարկված է որպես վերջին 4 եռամսյակների կուտակային աճի տեմպ:

Կանխատեսվող հորիզոնում գնաճի կանխատեսված ուղեգծից շեղման ռիսկերը հիմնականում վերևի ուղղությամբ են, իսկ փոփոխական աճի մասով ռիսկերը հավասարակշռված են (մանրամասն ներկայացված է 2.2.4. «Հիմնական դատողություններ և ռիսկեր» ենթաբաժնում): Կենտրոնական բանկը մշտադիտարկում է մակրոտնտեսական իրավիճակի փոփոխությունները և որևէ ուղղությամբ գնաճային ռիսկերի դրսևորման դեպքում պատրաստ է համապատասխանորեն արձագանքելու՝ միջնաժամկետ հատվածում գնաճի նպատակի իրագործումն ապահովելու համար:

2. ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄ, ԴՐԱ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՌԻՍԿԵՐ

2.1. Արտաքին միջավայրի զարգացումներ

Համավարակի տարածումը շարունակում է իր թեև փոքր, բայց բացասական ազդեցությունն ունենալ համաշխարհային տնտեսության վրա, սակայն պահանջարկի շարունակվող վերականգնումը նպաստում է տնտեսությունների ակտիվության ավելացմանը: ՀՀ գործընկեր երկրներում, մասնավորապես՝ ԱՄՆ-ում և Ռուսաստանում, կարճաժամկետ հափվածում տնտեսությունների վերականգնումը կշարունակվի, սակայն նախկինում սպասվածից ավելի դանդաղ տեմպերով, իսկ միջնաժամկետ զարգացումները կլինեն նախկին կանխատեսումներին համահունչ: Եվրոգոտում ակնկալվում է պահանջարկի՝ նախկինում սպասվածից ավելի արագ վերականգնում կանխատեսման ողջ հորիզոնում: Համաշխարհային տնտեսության վերականգնմանը կշարունակեն խոչընդոտել մատակարարման շղթաների խաթարումները, ինչը, ենթադրվում է, իր բացասական ազդեցությունը կպահպանի նաև 2022 թվականին: Այսպիսով՝ համաշխարհային պահանջարկի վերականգնումը ընթանում է առաջարկի սահմանափակումներին զուգահեռ, ինչը նպաստում է աշխարհում գնաճային ճնշումների ավելացմանը՝ իր ազդեցությունն ունենալով ինչպես արտադրողների, այնպես էլ սպառողական գների վրա: Գնաճային ճնշումներն արտահայտվում են նաև էներգակիրների և պարենային ապրանքների միջազգային բարձր գների ձևավորմամբ:

Համավարակի տարածումը շարունակում է իր թեև փոքր, բայց բացասական ազդեցությունն ունենալ համաշխարհային տնտեսության վրա, սակայն պահանջարկի շարունակվող վերականգնումը նպաստում է տնտեսությունների ակտիվության ավելացմանը:

Տնտեսական զարգացումները ԱՄՆ-ում: ԱՄՆ տնտեսության ընթացիկ զարգացումները վկայում են տնտեսության՝ նախկինում սպասվածից ավելի դանդաղ վերականգնման մասին: Համաձայն ԱՄՆ առևտրի դեպարտամենտի տնտեսական վերլուծությունների բյուրոյի գնահատման՝ 2021 թ. երրորդ եռամսյակում ԱՄՆ տնտեսությունը ՀՀ ԿԲ նախորդ ծրագրում կանխատեսվածից ցածր աճ է գրանցել՝ տ/տ 4.9%: Դա հիմնականում պայմանավորվել է մասնավոր սպառման դանդաղմամբ՝ իր վրա կրելով նաև գործազրկության նպաստների նվազման ազդեցությունը: Այս գործոնները, ինչպես նաև արտադրական շղթաների խաթարումները կշարունակեն ազդել տնտեսության հետագա ընթացքի դանդաղ վերականգնման վրա: Արդյունքում՝ 2021 թ. տնտեսական աճը կձևավորվի նախկին կանխատեսումից որոշակիորեն ցածր՝ 5.6% մակարդակում:

2021 թ. երկրորդ կիսամյակում դիտվում է աշխատաշուկայի պայմանների սպասվածից ավելի արագ վերականգնում (նոյեմբեր ամսվա գործազրկությունը կազմել է 4.2%), ինչպես նաև գործազրկության շաբաթական նպաստների համար դիմողների քանակի շարունակական նվազում՝ արտահայտելով տնտեսության վերականգնման դրական միտումները: Կանխատեսվում է, որ աշխատաշուկայի պայմանների վերականգնման տեմպը, կորոնավիրուսի նոր՝ «Օմիկրոն» տեսակի տարածման հետևանքով անորոշությունների աճով պայմանավորված, որոշակիորեն կդանդաղի և կպահպանվի այդ մակարդակում, իսկ աշխատատեղերի մինչգնաժամային մակարդակին հնարավոր կլինի վերադառնալ 2022 թ. երկրորդ կիսամյակում:

Միջնաժամկետ հատվածում ԱՄՆ տնտեսական աճի տեմպը որոշակիորեն կդանդաղի՝ մեծ մասամբ առաջարկի գործոններով պայմանավորված բարձր, սակայն արդեն կայուն գնաճը զսպելու համար անհրաժեշտ ավելի խիստ դրամավարկային քաղաքականության իրականացման հետևանքով:

ԱՄՆ-ում 2021 թ. երրորդ եռամսյակում անձնական սպառման ծախսերի միջին եռամսյակային գնաճը² շարունակել է արագանալ՝ ձևավորվելով տ/տ 4.3% մակարդակում (հոկտեմբերին արագացել է մինչև 5.0%): ԱՄՆ գնաճի երրորդ եռամսյակի ցուցանիշը նախորդ ծրագրի սպասումներից բարձր է եղել՝ հիմնականում կապված օգտագործված մեքենաների նկատմամբ պահանջակի աճի հետևանքով գների աճի (որի ազդեցությունը դեռևս կշարունակի գործել կարճաժամկետ հատվածում) և էներգակիրների, պարենային ապրանքների ու բնակարանային ծառայությունների գների աճի հետ: Կարճաժամկետ հատվածում նշված ապրանքախմբերի բարձր գները և պահանջարկի համեմատաբար արագ տեմպերով վերականգնումը պայմանավորում են գնաճի արագացումը, ինչին նպաստում է նաև համաշխարհային մատակարարման շղթաների խաթարումը: Երկարաժամկետ գնաճային սպասումները փոքր-ինչ աճել են, սակայն շարունակում են գտնվել թիրախային մակարդակի շուրջ (որոշակիորեն ավելի բարձր): Այս պայմաններում, ԿԲ ընթացիկ կանխատեսումների համաձայն, ԱՄՆ ԴՊՀ-ն քաղաքականության տոկոսադրույքները ընթացիկ զրոյական մակարդակում կպահպանի մինչև 2022 թ. առաջին կիսամյակի վերջը՝ այդ ընթացքում ավարտելով քանակական ընդլայնման ծրագրի ներքո ակտիվների գնումը: Միջնաժամկետում, առաջարկի գործոնների աստիճանական չեզոքացման, դրամավարկային և հարկաբյուջետային խթանող քաղաքականության թուլացմանը զուգընթաց, գնաճը կսկսի դանդաղել՝ հորիզոնի վերջում մոտենալով թիրախային մակարդակին:

² Անձնական սպառման ծախսերի գնաճի նպատակային ցուցանիշը կազմում է 2%, որը միջինում համարժեք է ընդհանուր գնաճի 2.3%-ին:

Տնտեսական զարգացումները Եվրոգոտում: Չնայած պատվաստումների կիրառման ակտիվությանը, վարակի նոր տեսակի տարածումը և արտադրական շղթաների խաթարումները նպաստել են 2021 թ. երրորդ եռամսյակում Եվրոգոտու տնտեսության դանդաղ վերականգնմանը: Համաձայն Եվրոստատի գնահատականների՝ 2021 թ. երրորդ եռամսյակում Եվրոգոտու տնտեսական աճը կազմել է տ/տ 3.7% (ինչը մոտ է եղել ՀՀ ԿԲ կանխատեսումներին): Արդյունքում՝ գնահատվում է, որ կարճաժամկետ հատվածում կպահպանվի նշված գործոնների բացասական ազդեցությունը, և 2021 թ. տարեկան տնտեսական աճը կլինի նախկինում գնահատվածին մոտ՝ 5.5% մակարդակում:

2021 թ. երրորդ եռամսյակում արձանագրվել է տ/տ 2.8% գնաճ, ինչը գերազանցել է ԵԿԲ թիրախային ցուցանիշը, իսկ բնականոն գնաճը երրորդ եռամսյակում կազմել է տ/տ 1.5%: 2021 թ. չորրորդ եռամսյակի սկզբին Եվրոգոտում գնաճը շարունակել է արագանալ, և ակնկալվում է, որ կարճաժամկետ հատվածում բարձր գնաճային միջավայրը կպահպանվի՝ պահանջարկի դրական զարգացումներով և հատկապես էներգակիրների ու պարենային ապրանքների բարձր գներով պայմանավորված:

Հարկ է նշել, որ չնայած աշխատաշուկայի աստիճանական վերականգնմանը, տնտեսության առաջարկի կողմը էականորեն սահմանափակված է՝ հիմնականում պայմանավորված հումքային և միջանկյալ ապրանքների պակասորդներով և մատակարարումների ուշացումներով: Բավականին բարձր են եվրոպական երկրների (մյուս գործընկեր երկրներում նույնպես) արտադրողների գները: ԿԲ գնահատումների համաձայն՝ արտադրողների ընթացիկ բարձր գները մեծ մասամբ արդեն իսկ արտացոլված են ընդհանուր գների ցուցանիշներում, սակայն կարճաժամկետում դեռևս որոշակի գնաճային ազդեցություններ կդիտարկվեն:

Գնաճային սպասումների որոշակի արագացման համատեքստում, դրամավարկային պայմանների ավելի խթանող դիրքի արդյունքում ԵՄ-ում ներքին պահանջարկը նախկին գնահատականների համեմատ ավելի արագ կվերականգնվի, սակայն կանխատեսվող հորիզոնի կարճաժամկետ հատվածում գնաճի վրա դեռևս կշարունակի ունենալ զսպող ազդեցություն:

Արդյունքում, ընթացիկ կանխատեսումների համաձայն, առաջարկի ժամանակավոր գործոնների չեզոքացումից հետո միջնաժամկետում գնաճը էապես կթուլանա և դանդաղ կմոտենա թիրախային մակարդակին հորիզոնի վերջին հատվածում: Այս համատեքստում, Եվրոպայի կենտրոնական բանկը տոկոսադրույքները կպահպանի ընթացիկ ցածր մակարդակներում առնվազն մինչև 2022 թվականի ավարտը՝ աստիճանաբար կրճատելով ակտիվների գնման ծրագրերի ծավալները:

Տնտեսական զարգացումները Ռուսաստանում: Համաձայն Ռուսաստանի պետական վիճակագրական ծառայության գնահատումների՝ 2021 թ. երրորդ եռամսյակում Ռուսաստանի տնտեսությունը նախկինում կանխատեսվածից ավելի ցածր աճ է գրանցել՝ տ/տ 4.3%: Չնայած դրան, ըստ ՀՀ ԿԲ կանխատեսումների, ակնկալվում է, որ նավթի միջազգային գների աճի և համաշխարհային տնտեսության վերականգնման պայմաններում 2021 թ. տնտեսական աճը կկազմի 4.6%:

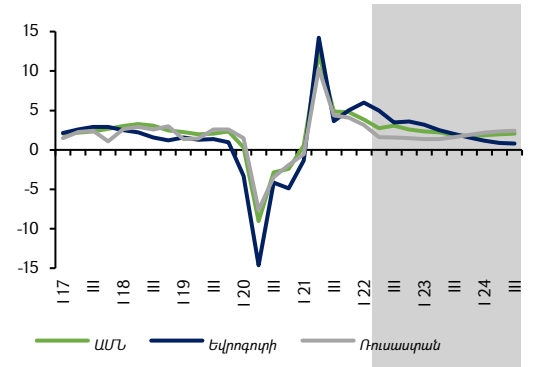
Ընթացիկ զարգացումները վկայում են նաև տնտեսության պահանջարկի առաջանցիկ վերականգնման մասին, ինչը արտահայտվել է նաև գնաճի վարքագծում, որը երրորդ եռամսյակում կազմել է 6.8%՝ նախորդ եռամսյակի 6.0%-ի փոխարեն (պահպանվել է թիրախային 4% մակարդակից բարձր): Գնաճի արագացմանը և ընթացիկ բարձր մակարդակում պահպանվելուն շարունակել են նպաստել պարենային և ոչ պարենային ապրանքների գները, բնականոն գնաճի արագացումը և գնաճային սպասումների բարձր մակարդակներում ձևավորվելը: Առկա գնաճային ճնշումների պայմաններում Ռուսաստանի Դաշնության ԿԲ-ն հուլիսին բարձրացրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը 1.0 տոկոսային կետով, այնուհետև սեպտեմբերին և հոկտեմբերին՝ համապատասխանաբար 0.25 և 0.75 տոկոսային կետով՝ սահմանելով 7.5% և սպասվում է, որ լրացուցիչ 1.0 տոկոսային կետով կբարձրացնի դեկտեմբերին: Չնայած դրամավարկային պայմանների ավելի արագ խստացմանը, արտաքին հատվածից սպասվող բարձր գնաճային ազդեցությունների և էականորեն ավելացած գնաճային սպասումների պայմաններում, գնաճը նախկին կանխատեսումների համեմատ ավելի դանդաղ տեմպերով կնվազի և թիրախային մակարդակին կմոտենա կանխատեսվող հորիզոնի վերջին հատվածում:

Ջարգացումները հումքային և պարենային ապրանքների շուկաներում: Ապրանքահումքային շուկաներում, առաջարկի դանդաղ աճի և խթանող տնտեսական քաղաքականություններով պայմանավորված պահանջարկի շարունակական վերականգնման պայմաններում, հումքային և պարենային ապրանքների գները շարունակում են ձևավորվել բարձր մակարդակներում:

2021 թ. երրորդ եռամսյակում պղնձի միջազգային շուկայում գները, ինչպես և սպասվում էր, որոշակի նվազել են՝ պայմանավորված Չինաստանի կառավարության կողմից պղնձի պաշարների նկատմամբ սահմանված վերահսկողությամբ, որի արդյունքում պղնձի ավելցուկային հատվածը հայտնվել է շուկայում և նպաստել գների նվազմանը: Մյուս կողմից՝ ներկայումս մի շարք միջանկյալ ապրանքների պակասուրդի պատճառով որոշ ապրանքների թողարկման դանդաղումը որոշակիորեն զսպել է պղնձի նկատմամբ

Գրաֆիկ 3

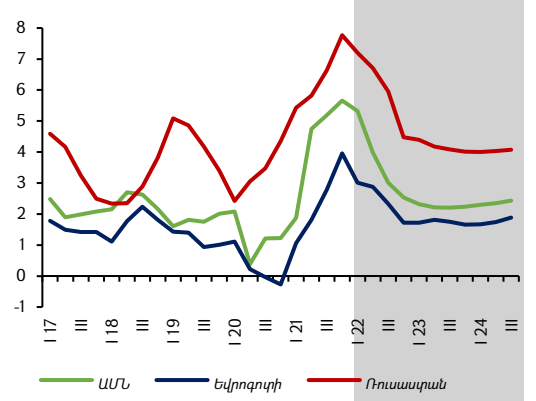
Տնտեսական աճը գործընկեր երկրներում (%)

Աղբյուր՝ Տնտեսական վերլուծությունների բյուրո (BEA), Եվրոստատ, Ռոսստատ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

Գրաֆիկ 4

Գնաճը գործընկեր երկրներում (%)

Աղբյուր՝ Աշխարհի վիճակագրության բյուրո (BLS), Եվրոստատ, Ռոսստատ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

Ապրանքահումքային շուկաներում, առաջարկի դանդաղ աճի և խթանող տնտեսական քաղաքականություններով պայմանավորված պահանջարկի շարունակական վերականգնման պայմաններում, հումքային և պարենային ապրանքների գները շարունակում են ձևավորվել բարձր մակարդակներում:

պահանջարկը: Արդյունքում՝ 2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում պղնձի միջազգային գները նվազել են եռ./եռ. 3.2%-ով, սակայն կարճաժամկետ հատվածում ակնկալվում է պղնձի գների որոշակի աճ:

ԿԲ ընթացիկ կանխատեսումների համաձայն՝ միջնաժամկետում, առաջարկի հարաբերական սահմանափակվածության պայմաններում, պահանջարկի կարճաժամկետ զսպվածության թուլացմանը զուգընթաց, պղնձի միջազգային գների աճի տեմպը որոշակիորեն կարագանա՝ հորիզոնի վերջում ձևավորվելով 11.5 հազար ԱՄՆ դոլարի շուրջ՝ մեկ տոննայի դիմաց:

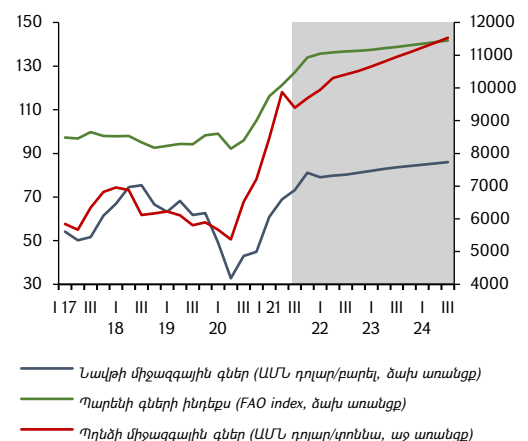
Նավթի միջազգային գները շուկայում առաջարկի ծավալների դանդաղ աճով, ինչպես նաև, շուկայի սպասումներին հակառակ, ՕՊԵԿ-ի կողմից արտադրության ծավալների աճը նույն մակարդակում պահպանելու որոշմամբ պայմանավորված, երրորդ եռամսյակում սպասվածից ավելի արագ աճ են արձանագրել: 2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում գների աճը կազմել է եռ./եռ. 6.2%: Չնայած հետագայում պաշարների հաշվին շուկայում առաջարկի ծավալների ավելացման ԱՄՆ որոշմամբ պայմանավորված գների որոշակի նվազմանը, կարճաժամկետ կանխատեսումները նախորդ ծրագրի համեմատ վերանայվել են աճի ուղղությամբ: Միջնաժամկետում, նավթի համաշխարհային պահանջարկի և դրա նկատմամբ առաջարկի համամասնական վերականգնման պայմաններում, գները կպահպանվեն բարձր մակարդակներում՝ կանխատեսվող հորիզոնի վերջում ձևավորվելով 86 ԱՄՆ դոլարի շուրջ՝ մեկ բարելի դիմաց:

Պարենային ապրանքների գները 2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում շարունակել են աճել գրեթե բոլոր ապրանքախմբերում՝ պայմանավորված առաջարկի փոքր ծավալների սպասումներով: Կարճաժամկետ հատվածում, սահմանափակ բերքի և բարձր պահանջարկի պայմաններում, ակնկալվում է, որ գները կձևավորվեն բարձր մակարդակներում: Շաքարավազի շուկայում գները չորրորդ եռամսյակի սկզբում կայունացել են՝ պայմանավորված Հնդկաստանում և Թաիլանդում բերքի ծավալների սպասումների դեպի վերև վերանայմամբ: Հացահատիկի շուկայում, վատ եղանակային պայմաններով պայմանավորված, նոր բերքի սպասումները կրկին վերանայվել են նվազման ուղղությամբ, ինչի հետևանքով տվյալ ապրանքախմբում ակնկալվում է գնաճային զարգացումների պահպանում: Բուսական յուղերի շուկաներում էական գնաճային զարգացումներ չեն ակնկալվում. գները կշարունակեն տատանվել ընթացիկ մակարդակների շուրջ:

Արդյունքում՝ պարենի համաշխարհային գները միջնաժամկետ հատվածում կշարունակեն պահպանվել բարձր մակարդակներում՝ համաշխարհային տնտեսությունում բարձր իրացվելիության պահպանման, պահանջարկի դրական միտումների և առաջարկի սահմանափակվածության պայմաններում:

Գրաֆիկ 5

Հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային գներ

Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկ, ՖԱՕ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

2.2. Կանխատեսումներ

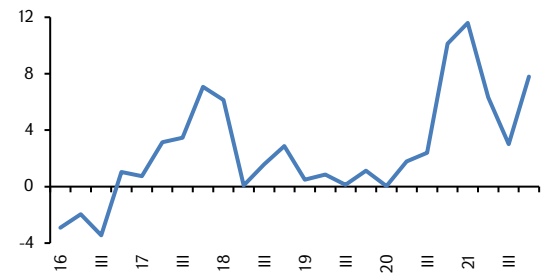
2.2.1. Գնաճ և դրամավարկային քաղաքականություն

Ընթացիկ եռամսյակում գնաճը շարունակել է ավելանալ: 2021 թ. նոյեմբերին արձանագրվել է 1.7% գնաճ՝ նախորդ տարվա նույն ամսվա 1.3% գնաճի փոխարեն, որի պարագայում 12-ամսյա գնաճը ամսվա վերջին կազմել է 9.6%: 12-ամսյա բնականոն գնաճը ևս նախորդ ամիսների կայուն վարքագծից հեջո նոյեմբերին ավելացել է՝ կազմելով 8.4%: Տնտեսության թե՛ ներքին, թե՛ հարկապես արտաքին հատվածի զարգացումները շարունակում են գների վրա թողնել առավելապես գնաճային ազդեցություններ: Դրա մասին է վկայում եռամսյակային բնականոն գնաճի տարեկանացված ցուցանիշի վարքագիծը, որի համաձայն՝ վերջին երկու եռամսյակների նվազումից հետո չորրորդ եռամսյակում այն աճել է (տե՛ս գրաֆիկ 6): ԿԲ-ն գնահատում է, որ ստեղծված իրավիճակում անհրաժեշտ է խստացնել դրամավարկային պայմանները:

Տնտեսության թե՛ ներքին, թե՛ հարկապես արտաքին հատվածի զարգացումները շարունակում են գների վրա թողնել առավելապես գնաճային ազդեցություններ:

Գրաֆիկ 6

Տարեկանացված եռամսյակային բնականոն գնաճի վարքագիծը

Գործընկեր երկրներում, պահանջարկի վերականգնմանը զուգընթաց, դեռևս դիտարկվում է առաջարկի հարաբերական սահմանափակվածություն, ինչին նպաստում են նաև համաշխարհային արժեզրեցմաների պահպանվող խաթարումները: Այս ֆոնին ինչպես հումքային և պարենային ապրանքների գները, այնպես էլ գործընկեր երկրներում ընդհանուր գնաճի ցուցանիշները շարունակում են աճել՝ զգալիորեն գերազանցելով նախկին կանխատեսումները: Ըստ այդմ՝ արտաքին հատվածից առավել մեծ գնաճային ազդեցություններ կփոխանցվեն ՀՀ տնտեսության:

Ըստ ընթացիկ գնահատումների՝ ՀՀ-ում տնտեսական աճը սպասվածից ավելի ցածր կլինի՝ պայմանավորված հիմնականում գյուղատնտեսության և արդյունաբերության ճյուղերում աճի դանդաղմամբ: Մյուս կողմից, արտաքին պահանջարկի և արտերկրից ՀՀ դրամական փոխանցումների պահպանվող բարձր ցուցանիշների ներքո, պահանջարկի դրական զարգացումները շարունակվում են: Վերջինիս նպաստող գործոնների կառուցվածքում գերակշռում է արտաքին պահանջարկի արագացումը՝ հիմնականում պայմանավորված զբոսաշրջության ոլորտում առավել դրական դրսևորումներով, այն դեպքում, երբ դիտվել է ներքին սպառման որոշակի դանդաղում: Արտադրական հնարավորությունների ընդլայնման համեմատաբար ցածր տեմպերի պարագայում վերոնշյալ զարգացումները նպաստում են պահանջարկի դրական ճեղքվածքի ձևավորմանը, ինչը լրացուցիչ գնաճային ճնշումներ է գործում ապրանքների և ծառայությունների գների վրա: Գնահատվում է, որ արտաքին հատվածից նշանակալի գնաճային ազդեցությունների և պահանջարկի վերը նկարագրված զարգացումների ներքո հասարակության

կարճաժամկետ գնաճային սպասումները որոշակիորեն ավելացել են: Հաշվի առնելով նշված գործոնները՝ **ԿԲ խորհուրդը որոշեց այս փուլում քաղաքականության տրոստադրույքը բարձրացնել 0.5 տոկոսային կետով:** Միջնաժամկետ հատվածում իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության, ինչպես նաև հարկարյուջե-տային փոքր զսպող ազդեցությունների ներքո ՀՆԱ դրական ճեղք-վածքը կչեզոքանա: Արդյունքում՝ 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար կնվազի և կանխատեսվող միջնաժամկետ հորիզոնում կմոտենա և կկայունանա նպատակային ցուցանիշի շուրջ:

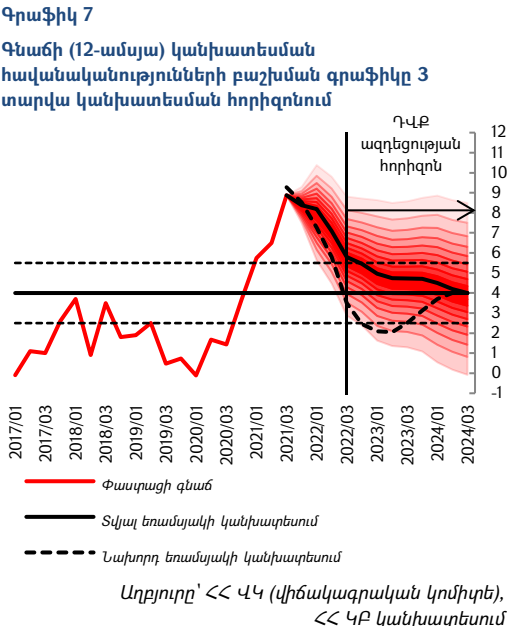
Ըստ ԿԲ գնահատման՝ ծրագրված ուղեգծից գնաճի շեղման ռիս-կերը հիմնականում վերևի ուղղությամբ են:

Աղյուսակ 1

Ժամկետ	Գնաճի՝ տվյալ միջակայքում լինելու հավանականությունը				
	<1.0%	1.0-2.5%	2.5-5.5%	5.5-7.0%	>7.0%
IV եռ. 2021	0.0%	0.0%	0.0%	0.5%	99.5%
I եռ. 2022	0.0%	0.0%	4.0%	20.3%	75.8%
II եռ.	0.0%	0.2%	15.4%	31.3%	53.1%
III եռ.	0.3%	2.8%	39.6%	31.4%	25.9%
IV եռ.	0.8%	4.6%	43.8%	28.2%	22.5%
I եռ. 2023	2.4%	8.2%	46.9%	23.5%	19.0%
II եռ.	3.2%	9.8%	48.0%	22.0%	17.0%
III եռ.	3.5%	10.0%	47.4%	21.7%	17.5%
IV եռ.	4.4%	10.6%	45.6%	20.9%	18.5%
I եռ. 2024	6.9%	12.4%	43.7%	18.9%	18.2%
II եռ.	9.0%	14.1%	43.8%	17.3%	15.7%
III եռ.	10.8%	15.2%	43.5%	16.3%	14.3%

2.2.2. Տնտեսական ակտիվություն³

Նախորդ տարվա խոր տնտեսական անկումից հետո 2021 թվա-կանին տնտեսական աճը որոշակիորեն վերականգնվել է, և տարե-կան աճը գնահատվում է 4.2%: Տարվա առաջին կեսին տնտեսական աճին հիմնականում նպաստել է ներքին պահանջարկի արագ վերա-կանգնումը, ինչը տեղի է ունեցել մասնավոր սպառման արագացման և մասնավոր խնայողությունների նվազման հաշվին: Տարվա երկրորդ կեսին տնտեսական աճին դրական նպաստում է ունենում նաև արտաքին պահանջարկը, ինչը արդյունք է ՀՀ այցելած զբո-սաշրջիկների՝ ՀՀ-ից մեկնածների համեմատությամբ հոսքի առա-ջանցիկ վերականգնման: Արդյունքում՝ զուտ արտահանման զարգա-ցումները գնահատվում են ավելի դրական, իսկ մասնավոր ծախսում-ները որոշակիորեն վերանայվել են ներքևի ուղղությամբ, և 2021 թվականի համար գնահատվում է վերջինիս 5.4% աճ: Մասնավոր ծախսումների աճը պայմանավորված կլինի մասնավոր սպառման

Նախորդ տարվա խոր տնտեսական անկումից հետո 2021 թվականին տնտեսական աճը որոշակիորեն վերականգնվել է, և տարեկան աճը գնահատվում է 4.2%:

³ Տնտեսական աճի կանխատեսումների թվային մանրամասն նկարագիրը տե՛ս «ՀՆԱ կանխատեսման հավանականությունների բաշխումը» գրաֆիկ 18, աղյուսակ 2:

5.5% և մասնավոր հիմնական միջոցների կուտակման 4.4% աճի հաշվին: Վերջինս որոշակիորեն կսկսի արագանալ, սակայն դեռևս փոքր-ինչ զսպվածություն կդրսևորի՝ պայմանավորված մասնավոր հատվածում պահպանվող անորոշություններով: Մասնավոր սպառման արագացմանը կնպաստի խնայողությունների աստիճանական նվազումը, որը, սակայն, դեռևս կպահպանվի նախաճգնաժամային մակարդակի համեմատ բարձր մակարդակում:

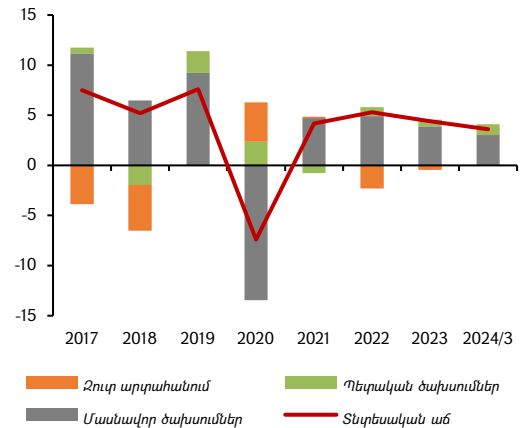
Միջնաժամկետ հորիզոնում, նախորդ ծրագրի համեմատ, տնտեսական ակտիվությունը որոշակիորեն վերանայվել է վերևի ուղղությամբ, և ակնկալվում է, որ ՀՆԱ աճը իր երկարաժամկետ կայուն մակարդակից ավելի բարձր կլինի: Մասնավորապես՝ 2022 թ. տնտեսական աճը գնահատվում է 5.3%-ի շուրջ, ինչին հիմնականում կնպաստի պետական կապիտալ ծախսերի աճը, որն իր հերթին կհանգեցնի նաև մասնավոր հատվածում իրականացվող ներդրումների որոշակի աճի: Ներդրումների աճը 2022 թվականին կուղեկցվի կապիտալ ապրանքների ներմուծման աճի արագացմամբ, ինչը որոշակիորեն կվատացնի ընթացիկ հաշիվը, իսկ միջնաժամկետ հատվածում ներդրումների ազդեցությունը զուտ արտահանման վրա գնահատվում է դրական: Մյուս կողմից ակնկալվում է, որ միջազգային զբոսաշրջությունը կշարունակի վերականգնվել, ինչին զուգընթաց, ծառայությունների արտահանումն ու ներմուծումն ավելի արագ կաճեն:

Արտաքին պահանջարկ: 2021 թ. չորրորդ եռամսյակի զարգացումները տեղի կունենան համաշխարհային և ներքին տնտեսությունների շարունակվող վերականգնման, պղնձի միջազգային գների բարձր մակարդակում պահպանման, ինչպես նաև տրանսֆերտների որոշակի դանդաղման պայմաններում: Միաժամանակ, դեպի ՀՀ զբոսաշրջության զարգացումները սպասումներից առավել դրական են՝ ի տարբերություն ՀՀ-ից դուրս զբոսաշրջության զարգացումների: Տարեսկզբից արձանագրվող զբոսաշրջության դրական մեծ հաշվեկշիռը կպահպանվի կարճաժամկետ հատվածում: Այս զարգացումների ներքո 2021 թ. ընթացիկ հաշվի պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշը գրեթե կպահպանվի նախորդ կանխատեսման միջակայքում:

Այսպես՝ ապրանքների և ծառայությունների արտահանման իրական աճը չորրորդ եռամսյակում, երրորդ եռամսյակի բարձր աճից հետո, որոշակի կդանդաղի, ինչը հիմնականում կպայմանավորվի հանքահումքային ոլորտում անորոշությունների որոշակի աճով: Զբոսաշրջության արտահանումը բավականաչափ կգերազանցի զբոսաշրջության ներմուծման ծավալները՝ չնայած կորոնավիրուսի տարածմանը: Վերջինս կպայմանավորվի դեպի ՀՀ զբոսաշրջության

Գրաֆիկ 8

Պահանջարկի բաղադրատարրերի⁴ նպաստումը աճին (տոկոսային կետ)

Աղբյուր՝ ՀՀ ՎԿ, ՀՀ ԿԲ կանխապրեսում

2022 թ. տնտեսական աճը գնահատվում է 5.3%-ի շուրջ, ինչին հիմնականում կնպաստի պետական կապիտալ ծախսերի աճը, որն իր հերթին կհանգեցնի նաև մասնավոր հատվածում իրականացվող ներդրումների որոշակի աճի:

⁴ Պահանջարկի մեջ հաշվի չի առնվել նյութական շրջանառու միջոցների պաշարների փոփոխությունը, քանի որ այն ՀՀ ՎԿ-ի կողմից հաշվարկվում է որպես հաշվեկշռող հոդված և չի արտացոլում ներդրումների իրական մակարդակը, ուստի առաջարկի և պահանջարկի կողմից հաշվարկված տնտեսական աճերը կարող են շեղվել միմյանցից: Տե՛ս https://www.armstat.am/file/article/sv_04_19a_112.pdf

արդեն փաստացի ցուցանիշներում դիտարկվող առավել բարենպաստ միտումներով, քան սպասվում էր նախորդ ծրագրում: Արդյունքում՝ ապրանքների և ծառայությունների իրական արտահանման աճի ցուցանիշը տարվա համար կձևավորվի 12.0-14.0% միջակայքում:

Ներքին պահանջարկի դանդաղ տեմպերով աճի ու վերականգնման պայմաններում ապրանքների և ծառայությունների իրական ներմուծման ընթացքը փոքր-ինչ կդանդաղի, և 2021 թ. աճը կլինի 8.0-10.0% միջակայքում⁵: Նշենք, որ զբոսաշրջության ներմուծման վերականգնումը, ի տարբերություն զբոսաշրջության արտահանման, կմնա զսպված՝ պայմանավորված ՀՀ-ում, աշխարհի մյուս երկրների համեմատ, պատվաստումների գործընթացի համեմատաբար ցածր տեմպերով, ինչը կարտահայտվի այլ երկրների կողմից (հատկապես Եվրոմիության) ՀՀ-ից զբոսաշրջիկների ընդունման որոշակի զգուշավոր քաղաքականությամբ:

Ռուսաստանի տնտեսության ակտիվության որոշակի թուլացումը չորրորդ եռամսյակի ընթացքում, պայմանավորված կորոնավիրուսի տարածման ավելացմամբ, կարտահայտվի սեզոնային աշխատողների դրամական փոխանցումների դանդաղմամբ՝ նախկին կանխատեսումների համեմատ: Սրան զուգահեռ, գնահատվում է, որ ԱՄՆ-ից դրամական փոխանցումները նույնպես, նախկին կանխատեսումների համեմատ, չորրորդ եռամսյակում ավելի ցածր մակարդակում կգտնվեն, ինչն արդեն դիտարկվում է փաստացի զարգացումներում: Նշված կանխատեսումների պարագայում ընդհանուր փոխանցումների զուտ ներհոսքը 2021 թ. կավելանա շուրջ 23-26%-ով՝ հաշվի առնելով առաջին կիսամյակի ավելի բարձր աճը, քան գնահատվում էր:

Վերոնշյալ կանխատեսումների պարագայում 2021 թ. ընթացիկ հաշվի պակասորդ/ՀՆԱ ցուցանիշը կպահպանվի նախորդ ծրագրում նշված 1.0-3.0%-ի միջակայքում:

2022 թ. ապրանքների և ծառայությունների իրական արտահանման աճը 2021 թ. համեմատ որոշակի կդանդաղի, ինչը կպայմանավորվի հանքարդյունաբերության աճի տեմպերի դանդաղմամբ, ինչպես նաև ԵՄ «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգի» (GSP+) կիրառման դադարեցման հետևանքով դեպի Եվրոմիություն տեքստիլ ապրանքների արտահանման նվազմամբ (տե՛ս ներգիր 1):

Ինչ վերաբերում է ապրանքների և ծառայությունների իրական ներմուծմանը, ապա, ներքին պահանջարկի, ինչպես նաև զբոսաշրջության ներմուծման վերականգնման սցենարի ներքո, վերջինիս աճի տեմպերը նախորդ տարվա համեմատ կարագանան:

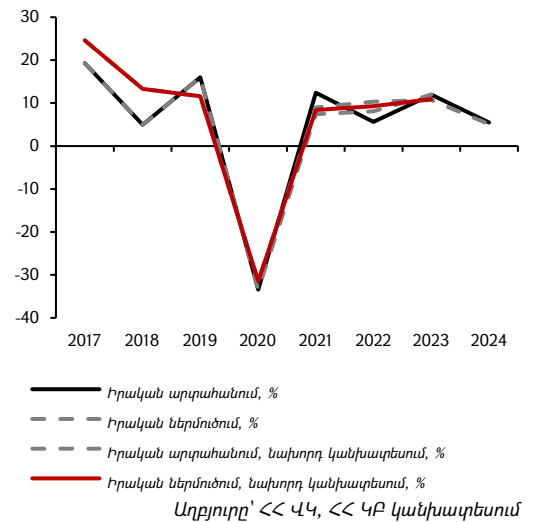
⁵ Ապրանքների և ծառայությունների արտահանման ու ներմուծման իրական աճի 2021 թ. առաջին կիսամյակի ցուցանիշները ՀՀ ԱՎԾ-ի կողմից վերանայվել են ավելացման ուղղությամբ:

Դրամական փոխանցումները, հատկապես՝ ԱՄՆ-ից, կնվազեն 2022 թ. ընթացքում՝ պայմանավորված համավարակի հաղթահարմանն ուղղված միջոցառումների աստիճանական մեղմացմամբ: Սեզոնային աշխատողների եկամուտները կշարունակեն վերականգնման միտումները՝ Ռուսաստանի տնտեսության զարգացումներին համահունչ: Արդյունքում՝ ընթացիկ հաշվի պակասուրդը 2022 թ. կավելանա և կլինի 3.0-4.0%-ի միջակայքում:

Միջնաժամկետ հատվածում համաշխարհային տնտեսության կանխատեսվող զարգացումների, ներքին պահանջարկի վերականգնման միտումների, միջազգային գների համեմատաբար կայուն վարքագծի և զբոսաշրջության աստիճանական վերականգնման պարագայում ընթացիկ հաշվի պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշն աստիճանաբար կմոտենա և կկայունանա գնահատվող հավասարակշիռ 4.0-6.0% մակարդակում:

Գրաֆիկ 9

Ապրանքների և ծառայությունների իրական արտահանման և ներմուծման փոփոխությունը միջնաժամկետ հատվածում (%)

Ներդիր 1⁶

ՀՀ ընդհանուր և դեպի Եվրոմիություն արտահանման վրա ԵՄ «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգի» (GSP+) կիրառման դադարեցման ազդեցության գնահատականները

ԵՄ-ի կողմից տրամադրվող «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգը» (GSP+) մաքսային արտոնությունների համակարգ է, որը ցածր և ցածր-միջին եկամտով երկրներին հնարավորություն է տալիս ավելի քան 6200 ապրանքատեսակ ԵՄ շուկա արտահանելու զրոյական կամ նվազեցված մաքսատուրքերով: 2009 թ. հունվարի 1-ից Հայաստանի Հանրապետությունն օգտվում է կայուն զարգացման և արդյունավետ կառավարման համար ԵՄ-ի կողմից տրամադրվող «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգի» (GSP+): ԵՄ կանոնակարգում ամրագրված դրույթների համաձայն՝ երկիրը դուրս է գալիս համակարգի շահառուների ցանկից, եթե Համաշխարհային բանկի կողմից 3 տարի անընդմեջ դասակարգվել է որպես բարձր եկամուտ կամ միջինից բարձր եկամուտ ունեցող տնտեսություն: Մինչև 2018 թ., 2019 թ. և 2020 թ. Համաշխարհային բանկի կողմից դասակարգվել է որպես մեկ շնչի հաշվով միջինից բարձր եկամուտ ունեցող տնտեսություն: Ըստ Համաշխարհային բանկի ընթացիկ չափանիշների (2021 թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ)՝ երկիրը համարվում է միջինից բարձր եկամուտ ունեցող, եթե երկրի համախառն ազգային եկամուտը (GNI) մեկ շնչի հաշվով 4096 - 12695 ԱՄՆ դոլար միջակայքում է (Արլասի

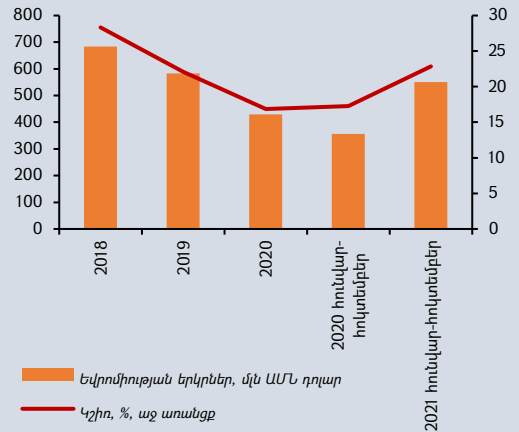
⁶ Պարրասպեց Հարություն Սարգսյանը (Դրամավարկային քաղաքականության վարչություն):

մեթոդով հաշվարկված): Հայաստանի Հանրապետության համախառն ազգային եկամուտը մեկ շնչի հաշվով վերջին երեք տարիներին, ըստ Համաշխարհային բանկի, կազմել է համապատասխանաբար՝ 4240 ԱՄՆ դոլար, 4660 ԱՄՆ դոլար և 4220 ԱՄՆ դոլար: 2021 թ. Հայաստանի համար եղել է անցումային ժամանակահատված, և 2022 թ. հունվարի 1-ից Հայաստանն այլևս չի օգտվելու «GSP+» արտոնյալ առևտրային ռեժիմից:

ՀՀ արտահանումը դեպի Եվրոմիություն 2021 թ. հունվար-հոկտեմբերին կազմել է շուրջ 551 մլն ԱՄՆ դոլար կամ ընդհանուր արտահանման շուրջ 23%-ը: Միաժամանակ նշենք, որ դեպի ԵՄ երկրներ ՀՀ արտահանման մեջ գերակշռում են հումքային ապրանքները, մասնավորապես՝ մեքենաները, իսկ GSP+ ռեժիմով արտահանման մեջ՝ հիմնային մեքենաները (բացառությամբ պղնձի խտանյութի) (տե՛ս աղյուսակ 3): Հարկ է նշել, որ GSP+ ռեժիմով արտահանման ենթակա ապրանքների արտահանման կշիռը դեպի ԵՄ ընդհանուր արտահանման մեջ վերջին տարիներին փոփոխվել է 40.0-50.0% միջակայքում (տե՛ս աղյուսակ 1):

Գրաֆիկ 10

ՀՀ արտահանման կշիռը դեպի Եվրոմիության երկրներ

Աղյուսակ 1

ԵՄ արտահանում, մլն ԱՄՆ դոլար	2018	2019	2020	2018, կշիռ, %	2019, կշիռ, %	2020, կշիռ, %
MFN	387.7	265	194	56.8	45.5	44.7
GSP+	268	286	214	39.2	49.1	49.3
Այլ*	27.3	32	26	4.0	5.4	6.0
Ընդհանուր	683	583	434			

* Ներառում է առևտրի երկու ռեժիմով ենթակա ապրանքախմբեր

ԵՄ «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգի» (GSP+) կիրառման դադարեցման ազդեցությունը արտահանման վրա գնահատելու համար նախ տեսնենք, թե որ ապրանքային խմբերին են վերաբերում սակագնային փոփոխությունները և որոշակի գնահատականներ ներկայացնենք սակագնային սահմանաչափերի մեծությունների վերաբերյալ: Հարկանշական է, որ GSP+ -ով արտահանման ենթակա և փաստացի իրացված արտահանումը տարբեր ապրանքային խմբերի համար տարբեր է. մեքենաների մասով իրացման կշիռը (utilisation rate) բավականին մեծ է՝ մոտ 100%, իսկ, օրինակ, տեքստիլ ապրանքների մասով տարածվում է 30-70%-ի միջակայքում⁷: Տեքստիլ ապրանքների մասով գոյություն ունեն որոշակի հաստատուն ծախսեր, օրինակ՝ ապրանքի ծագման երկրի հավաստման փաստի հետ կապված լիցենզիոն ծախսեր, որոնց առկայությունը ապրանքների փոքր ծավալների արտահանման պայմաններում կարող է արդարացված չլինել GSP+ համակարգից օգտվելու համար, այդ իսկ պատճառով արտահանողները կարող են նախընտրել արտահանման սովորական՝ «Ազգերի առավել բարենպաստության» (MFN) ռեժիմը: Ընդհանուր առմամբ, MFN

⁷Տե՛ս, GSP STATISTICS (1 DECEMBER 2020), European Commission
[tps://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/february/tradoc_158640.pdf](https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/february/tradoc_158640.pdf)

ռեժիմով արտահանման ենթակա ապրանքների մեջ գերակշռում է պղնձի խտանյութը (աղյուսակ 2), իսկ GSP+ ռեժիմով ենթակա արտահանման մեջ գերակշռում են ֆերոմոլիբդենը, հագուստեղենը և այլումինե փայլաթիթեղը (աղյուսակ 3):

Աղյուսակ 2

**MFN ռեժիմով արտահանման ենթակա ապրանքների դեպի ԵՄ
արտահանման գնահատականներ⁸
(փոքր կշիռ ունեցող ապրանքները հաշվի չեն առնվել)**

Ապրանքի անվանումը, մլն ԱՄՆ դոլար	2018	2019	2020	2018 դեպի ԵՄ արտահանման մեջ կշիռ, %	2019 դեպի ԵՄ արտահանման մեջ կշիռ, %	2020 դեպի ԵՄ արտահանման մեջ կշիռ, %
Պղնձի հանքաքար, խտանյութ և չգտված պղինձ	327.5	206	150	47.9%	35.3%	34.5%
Ադամանդ	21	19	17	3.1%	3.2%	3.9%
Ցինկի հանքաքար, խտանյութ	20	16	13	3.0%	2.8%	3.0%
Կոնյակ, ռոմ, ջին, լիկյոր	7	8	9	1.0%	1.3%	2.0%
Մոլիբդենի հանքաքար, խտանյութ	7	7	5	1.0%	1.3%	1.2%
Ոսկի անմշակ կամ կիսամշակ, փոշի	6	8	0	0.8%	1.4%	0.1%

Աղյուսակ 3

**GSP+ ռեժիմով⁹ արտահանման ենթակա ապրանքների դեպի ԵՄ
արտահանման գնահատականներ (փոքր կշիռ ունեցող
ապրանքները հաշվի չեն առնվել), մլն ԱՄՆ դոլար**

Անվանում	2018	2019	2020
Ֆերոմոլիբդեն	124	141	86
Հագուստեղեն	73	75	62
Այլումինե փայլաթիթեղ	69	67	62
Սիգարետ	1	2	2
Խմիչք	1	1	2
Ընդհանուր	268	286	214

⁸ Գնահատականները հեղինակի հաշվարկներն են:

⁹ Գնահատականները հեղինակի հաշվարկներն են: GSP+ -ով արտահանման ենթակա ապրանքների արտահանումը և փաստացի իրացված արտահանումը կարող են տարբերվել՝ կախված ապրանքների արտահանման արտոնյալ ռեժիմից օգտվելու հնարավորություններից:

Անդրադառնալով երկու առևտրային ռեժիմների սակագների դրույքների համեմատականին (տե՛ս աղյուսակ 4)¹⁰ կարելի է եզրակացնել, որ առանձին ապրանքախմբերի մասով, օրինակ՝ ալյումինե փայլաթիթեղ, հագուստեղեն, սիգարետ և խմիչք, սակագնային դրույքների փոփոխությունները կարող են էական ազդեցություն ունենալ: Իսկ, օրինակ, հիմնական արտահանման կշիռ կազմող պղնձի մասով ազդեցություն չի լինի:

Աղյուսակ 4

Առևտրի ռեժիմների սակագներ

Սակագին ¹⁰	MFN	GSP+
Պղնձի խտանյութ	0%	0%
Ֆերոմոլիբդեն	2.7%	0%
Ալյումինե փայլաթիթեղ	7.5%	0%
Հագուստեղեն	12%	0%
Ադամանդ	0%	0%
Ցինկ	0%	0%
Սիգարետ	26%	0%
Խմիչք	Միջին սակագին՝ 15.06%	0%

Առանձին ապրանքախմբերի մասով ազդեցությունների գնահատականները պայմանավորված կլինեն սակագնային դրույքների փոփոխության չափով և այլ երկրներ արտահանման հնարավորություններով: Մասնավորապես՝ ֆերոմոլիբդենի մասով սակագնային փոփոխության չափը գնահատվում է փոքր (MFN սակագինը՝ 2.7%), իսկ արտահանման հնարավորությունները դեպի այլ երկրներ՝ քիչ հավանական: Ուստի, այլ հավասար պայմաններում¹¹, դեպի Եվրոմիություն արտահանման հնարավոր առավելագույն նվազումը գնահատվում է 4.8 մլն ԱՄՆ դոլար՝ միավոր էլաստիկության ենթադրության պայմաններում (2021 թ. գնահատվում է դեպի ԵՄ ֆերոմոլիբդենի արտահանման շուրջ 178 մլն ԱՄՆ դոլար ծավալ): Դեպի այլ երկրներ վերականգնման գնահատվող ցածր հնարավորությունների պայմաններում ընդհանուր արտահանման վրա հնարավոր ազդեցությունը նույնպես գնահատվում է 4.8 մլն ԱՄՆ դոլար:

«Տրիկոտաժե հագուստներ և մեքենայական կամ ձեռքի հյուսքով հագուստի պարագաներ» ապրանքախմբի (ապրանքային երկնիշ կոդը՝ 61) արտահանման վրա ազդեցությունը գնահատվում է գրեթե զրոյական, քանի որ այս ապրանքային կոդով արտահանման ծավալները դեպի ԵՄ բավականին փոքր են, 2021 թ. գնահատականներով՝ 1.9 մլն ԱՄՆ դոլար: Դեպի Եվրոմիություն արտահանման նվազումը գնահատվում է 1.9 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ ընդհանուր արտահանման վրա ազդեցությունը՝ զրոյական, քանի որ դեպի Ռուսաստան արտահանման վերականգնման հնարավորությունը գնահատվում է մեծ:

¹⁰ Աղբյուրը՝

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

¹¹ Հաշվի չի առնված շահույթի ճշգրտման հաշվին արտահանման ծավալների պահպանումը ԵՄ շուկայում:

Հարկանշական է 62 ապրանքային կոդով՝ «Մանածագործական հագուստ և հագուստի պարագաներ (բացի տրիկոտաժե մեքենայական կամ ձեռքի հյուսքով)» ապրանքախմբի վրա գնահատվող մեծ ազդեցությունը: Սակագնային փոփոխությունը գնահատվում է զգալի. MFN սակագնային դրույքը 11.8% է: Ինչ վերաբերում է արտոնյալ ռեժիմից օգտվելու հնարավորությանը, ապա, ինչպես արդեն նշվել է, տեքստիլ ապրանքների մասով արտոնություններից օգտվելու հարաբերական ցուցանիշը ցածր է: Դեպի Եվրոմիություն տեքստիլ ապրանքների արտահանման գնահատականների հիմքում կօգտագործվի մոտ 50% փաստացի օգտագործման հնարավորության (GSP+ utilization rate) ենթադրությունը: Ըստ տարբեր աղբյուրներում առկա գնահատականների՝ սույն ապրանքային շուկան բավականին սեզոնականորեն է, և դեպի այլ երկրներ արտահանման հնարավորությունները գնահատվում են սահմանափակ: Արդյունքում՝ դեպի Եվրոմիություն արտահանման հնարավոր առավելագույն նվազումը գնահատվում է մոտ 50.0 մլն ԱՄՆ դոլար և նույնչափ էլ ընդհանուր արտահանման վրա հնարավոր առավելագույն ազդեցություն (2021 թ. այս ապրանքային կոդով գնահատվում է դեպի ԵՄ արտահանման շուրջ 100 մլն ԱՄՆ դոլար ցուցանիշ):

Աղյուսակ 5

Արտոնյալ առևտրային ռեժիմի կիրառման դադարեցման հնարավոր ազդեցությունների ամփոփ նկարագիրը, մլն ԱՄՆ դոլար

	ԵՄ արտահանում, 2021 թ. գնահատական	Այլ երկիր արտահանման հնարավորություն կամ միևնույն շուկայում մնալու հավանականություն	Արտահանման հնարավոր նվազում դեպի ԵՄ	Ընդհանուր արտահանման հնարավոր նվազում
Ֆերոմոլիբդեն	177.4	քիչ հավանական	-4.8	-4.8
Հագուստ (61)	1.9	հավանական	-1.9	0
Հագուստ (62)	100	ոչ հավանական	-50	-50
Ալյումինե փայլաթիթեղ	98	հավանական, ԵՄ շուկայում մնալու	0	0
Ընդհանուր ազդեցություն			-56.8	-54.8

Ալյումինե փայլաթիթեղի արտահանման մասով, բացի GSP+ ռեժիմի արտոնությունների վերացումից, սպասվում է նաև ԱՄՆ կողմից սակագների բարձրացում¹²: Այսպես ԵՄ սակագնային փոփոխությունը ևս գնահատվում է մեծ (MFN սակագնային դրույքը՝ 7.5%): Նշված երկու հիմնական շուկաներում առևտրի պայմանների խստացման պարագայում մեծանում է արտահանման առավելագույն նվազման հավանականությունը մինչև 110.0 մլն ԱՄՆ դոլարի չափով: Այնուամենայնիվ,

¹² Տե՛ս <https://www.trade.gov/faq/final-determinations-antidumping-and-countervailing-duty-investigations-aluminum-foil-armenia>

տարբեր գնահատականներով, առկա են դեպի այլ երկրներ արտահանման հնարավորություններ, ինչպես նաև այլումինի բարձր միջազգային գների պահպանման պարագայում շահույթների որոշակի ճշգրտման հաշվին դեպի ԵՄ այլումինե փայլաթիթեղի արտահանման վրա ազդեցության որոշակի չեզոքացում:

Ամփոփելով կարելի է արձանագրել, որ «Արտոնությունների ընդհանրացված և համալրված համակարգի» (GSP+) կիրառման դադարեցման ազդեցությունները ՀՀ ընդհանուր արտահանման վրա գնահատվում են փոքր, այն էլ միայն տեքստիլ ապրանքների արտահանման մասով (տե՛ս աղյուսակ 5):

2021 թ. համար համախառն պահանջարկի վրա հարկաբյուջեության քաղաքականության ազդեցությունը գնահատվում է զսպող:

Հարկաբյուջեության քաղաքականություն: 2021 թ. համար համախառն պահանջարկի վրա հարկաբյուջետային քաղաքականության ազդեցությունը¹³ գնահատվում է զսպող, որը առաջին եռամսյակում փոքր ընդլայնող էր, իսկ տարվա մյուս եռամսյակներում՝ զսպող: 2020 թ. տնտեսական անկման պայմաններում, համավարակով և պատերազմով պայմանավորված, իրականացվել էր բավականին ընդլայնող քաղաքականություն, որի նկատմամբ 2021 թ. քաղաքականությունը կարելի է բնութագրել որպես հարկաբյուջետային կայունության ապահովմանը միտված:

2021 թ. երրորդ եռամսյակում ևս, ինչպես և երկրորդ եռամսյակում էր, տնտեսության վերականգնմանը զուգահեռ, հարկային եկամուտներն ունեցել են աճի արագացման միտում: Հարկային եկամուտների գերակատարումը պետական բյուջեի 9 ամիսների ճշտված ծրագրի նկատմամբ կազմել է 3.5% կամ 38.1 մլրդ դրամ: Հարկ է նշել, որ Կառավարության կողմից տնտեսական աճի վերանայմանը զուգահեռ ավելացվել է նաև հարկերի տարեկան ծրագիրը: Տարվա համար, հարկեր/ՀՆԱ¹⁴ հարաբերակցության ցուցանիշի ԿԲ գնահատականը 23% է, որը 2020 թ. նկատմամբ կավելանա 0.6 տոկոսային կետով: Պետական ծախսերը, ըստ ԿԲ գնահատականի, կկազմեն Կառավարության որոշումներով ճշտված տարեկան ծրագրի 97.3%-ը: Ծախսերի ցածր կատարողականի գնահատականը պայմանավորված է հատկապես արտաքին աջակցությամբ իրականացվող կապիտալ ծախսերի թերի ստացումներով և դրա հետևանքով նաև տվյալ ծախսերի մասով նախատեսված համաֆինանսավորման տնտեսումներով: Այսպես. 2021 թ. ինն ամիսներին արտաքին աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերով կապիտալ ծախսերը կազմել են ինն ամիսների

¹³ «ՀՀ 2021 թ. պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի ցուցանիշների, բյուջեի ճշտված ծրագրի և սպասվող գնահատականների, ընթացիկ զարգացումների և դրանց վրա կախարված ԿԲ գնահատումների հիման վրա: Ճշտված ծրագիրը Կառավարության որոշումներով տվյալ պահի դրությամբ առկա պետական բյուջեի ճշտված ծրագիրն է:

¹⁴ 2021 թ. ՀՆԱ ցուցանիշը ԿԲ կանխատեսումն է:

ծրագրվածի ընդամենը 58.6%-ը: Ըստ ԿԲ գնահատականների՝ 2021 թ. ծախսեր/ՀՆԱ ցուցանիշը կկազմի 28.4%՝ նախորդ տարվա նկատմամբ նվազելով 2.2 տոկոսային կետով:

Արդյունքում՝ 2021 թ. պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշը, 2020 թ. համեմատ նվազելով 1.3 տոկոսային կետով, կկազմի 4.1%՝ դեռևս պահպանվելով պատմական միջին ցուցանիշներից բարձր մակարդակում: Սակայն 2021 թ. պետական ծախսերը և եկամուտները ճշգրտելով համախառն պահանջարկի վրա ազդեցություն չունեցող հոսքերից՝ 2021 թվականին, 2020 թվականի նկատմամբ (երբ հարկաբյուջետային քաղաքականությունը զգալի ընդլայնող էր), գնահատվում է հարկաբյուջետային ազդակի 1.6 տոկոսային կետ զսպող ազդեցություն:

Հատկանշական է, որ ընթացիկ հարկաբյուջետային քաղաքականության իրականացման տեսանկյունից, քանի որ 2021 թ. ՀՀ Կառավարության պարտքը ՀՆԱ 60% ցուցանիշից դեռևս բարձր է լինելու¹⁵, Կառավարությունը 2021 թ. ևս կգտնվի գործող հարկաբյուջետային կանոնով սահմանված բացառիկ դեպքի շրջանակում:

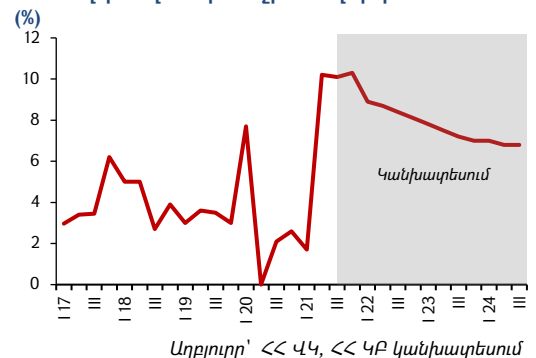
Համաձայն «ՀՀ 2022 թ. պետական բյուջեի մասին» օրենքի ցուցանիշների՝ 2022 թ., 2021 թ. նկատմամբ, ակնկալվում է հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի 0.3 տոկոսային կետ աճ և պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշի մոտ 1 տոկոսային կետ նվազում, որի պայմաններում հարկաբյուջետային քաղաքականությունը կլինի փոքր զսպող՝ պայմաններ ստեղծելով միջնաժամկետում ՀՀ Կառավարության պարտքի նվազման և հարկաբյուջետային կայունության ապահովման համար:

Միջնաժամկետ հատվածում, հիմնված 2022-2024 թթ. ՄԺԾԾ նախագծի վրա, ակնկալվում է, որ տնտեսության վերականգնմանը զուգահեռ, Կառավարությունը կիրականացնի հարկաբյուջետային կոնսոլիդացիա՝ ապահովելով հարկաբյուջետային կանոնների շրջանակներում բյուջեի պակասուրդի և պարտքի բեռի աստիճանական նվազեցում՝ հարկային եկամուտների աճի և ծախսերի կառուցվածքի բարելավման շնորհիվ: Այսպես. **2023-2024 թթ. համար ծրագրվում է իրականացնել հիմնականում չեզոք հարկաբյուջետային քաղաքականություն:**

Աշխատանքի շուկա: 2021 թվականին կանխատեսվում է մասնավոր հատվածի անվանական աշխատավարձի շուրջ 8.1% աճ: Միջնաժամկետ հատվածում մասնավոր հատվածում անվանական աշխատավարձերի աճի տեմպը կհամապատասխանի իր հիմնարարներ հանդիսացող տնտեսական աճի և գնաճի զարգացումներին: Արդյունքում՝ 2022 թվականին, տնտեսական աճի արագացմանը

Գրաֆիկ 11

Մասնավոր անվանական աշխատավարձի տ/տ աճ

¹⁵ ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատական՝ տրված «ՀՀ 2022 թ. պետական բյուջեի մասին» օրենքում:

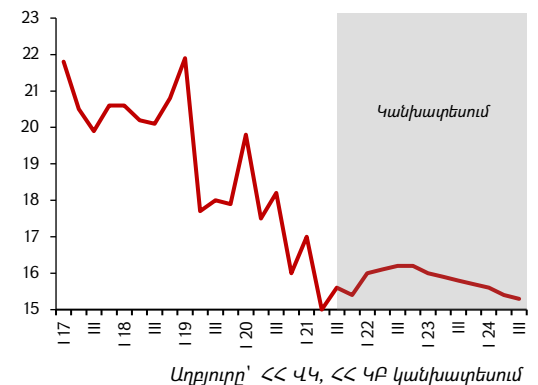
զուգընթաց, կանխատեսվում է մասնավոր հատվածի անվանական աշխատավարձի 8.5% աճ, իսկ կանխատեսվող հորիզոնի վերջում այն կկայունանա 6.9%-ի շուրջ:

Չնայած 2021 թվականին տնտեսական աճի դեպի ներքև վերանայմանը, գործազրկությունը կպահպանվի ցածր մակարդակում, ինչը հիմնականում պայմանավորված է տարվա սկզբից նկատվող միգրացիայի արդյունքում աշխատուժի առաջարկի կրճատմամբ: Վերջինս, թեև նախկին գնահատականներին համահունչ է և բացասաբար է անդրադառնում տնտեսական աճի ներուժի վրա, այնուամենայնիվ, ուղեկցվում է մեծ մասամբ գործազուրկների թվի կրճատմամբ, ուստի 2021 թվականին ակնկալվում է գործազրկության ցածր՝ 15.7% մակարդակ: Միջնաժամկետ հատվածում գործազրկության մակարդակը կպահպանվի 15-16%-ի շրջանակներում:

2021 թվականին ձեռնարկությունների միավոր աշխատուժի ծախսը կաճի՝ պայմանավորված արտադրողականության աճի նկատմամբ մասնավոր հատվածի աշխատավարձերի առաջանցիկ աճով, իսկ կանխատեսվող հորիզոնի վերջում կկայունանա իր հիմնարար մեծության՝ գնաճի նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ: Կարճաժամկետ հատվածում աշխատուժի շուկայից գնաճային ազդեցությունները կպահպանվեն և աստիճանաբար կչեզոքանան միջնաժամկետ հատվածում՝ տնտեսական աճի արագացման և արտադրողականության վերականգնման արդյունքում:

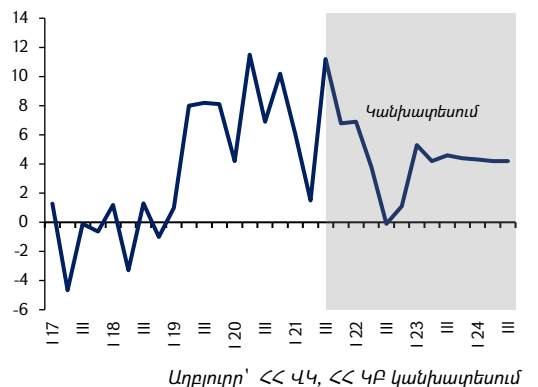
Գրաֆիկ 12

Գործազրկության մակարդակ (%)

Գրաֆիկ 13

Միավոր աշխատուժի ծախսերի տ/տ աճ (%)

2.2.3. Նախորդ կանխատեսման հետ համադրում

Կորոնավիրուսի համավարակի դեմ պայքարումների բարեհաջող ընթացքը, ինչպես նաև նախկին ալիքների կառավարման ընթացքում կուտակված փորձը թույլ են տալիս տնտեսություններին համավարակի հերթական բռնկումները հաղթահարել առավել մեղմ սահմանափակումներով: Այս համադրեքստում, չնայած համավարակի նոր փոխակերպումների առաջացմանը և դրա հետ կապված կարճաժամկետ անորոշությունների որոշակի աճին, գործընկեր երկրների տնտեսական աճի ընթացիկ միջնաժամկետ կանխատեսումները հիմնականում համահունչ են նախկին կանխատեսումներին:

ՀՀ հիմնական գործընկերներից ԱՄՆ-ում կարճաժամկետ հատվածում՝ համավարակի ունեցած փոքր-ինչ ավելի խոր ազդեցությամբ, ինչպես նաև միջնաժամկետում՝ նախկին սպասումների համեմատ ավելի խիստ դրամավարկային քաղաքականությամբ պայմանավորված, տնտեսական աճը կձևավորվի նախկին կանխատեսումներից որոշակիորեն ավելի ցածր մակարդակներում:

Վերը նշված գործոններով պայմանավորված՝ ներքին պահանջարկը ԱՄՆ-ում որոշակիորեն կմեղմվի, սակայն գնաճի վրա դեռևս կունենա դրական նպաստում կանխատեսվող գրեթե ամբողջ հորիզոնի ընթացքում:

Եվրոգոտում, գնաճային սպասումների որոշակի արագացման արդյունքում դրամավարկային քաղաքականության ավելի խթանող դիրքով պայմանավորված, ներքին պահանջարկի վերականգնումը (որի արդյունքում նաև տնտեսական աճը) կընթանա ավելի արագ տեմպերով: Տնտեսության առաջարկը էականորեն սահմանափակված է համաշխարհային արժեշտային խաթարմամբ պայմանավորված միջանկյալ և հումքային ապրանքների պակասուրդով կամ մատակարարումների ուշացումներով: Այս, ինչպես նաև պարենային և հումքային միջազգային շուկաներից փոխանցվող էական գնաճային ճնշումների պայմաններում վերջին ամիսների ընթացքում գնաճը Եվրոգոտում էականորեն արագացել է և միջնաժամկետում ևս կլինի նախկին կանխատեսումներից ավելի բարձր մակարդակներում:

Ռուսաստանում համավարակի հասցրած առավել էական վնասի (որոշ տեղային սահմանափակումներ) և իրականացված ավելի խիստ դրամավարկային քաղաքականության ներքո տնտեսական աճը կարճաժամկետում վերանայվել է նվազման, իսկ միջնաժամկետում նշված զսպող գործոնների թուլացմանը զուգընթաց և նախկին կանխատեսումների համեմատ նավթի միջազգային գների ավելի բարձր մակարդակների պայմաններում՝ աճի ուղղությամբ:

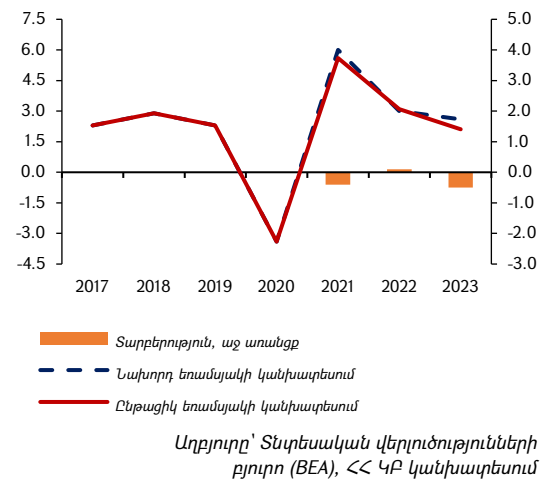
Ինչպես համաշխարհային պարենային և հումքային շուկաներում ձևավորված բարձր գնաճային ճնշումների փոխանցմամբ և ներքին պահանջարկի առաջանցիկ վերականգնմամբ, այնպես էլ գնաճային սպասումների էական արագացմամբ պայմանավորված՝ գնաճը Ռուսաստանում կձևավորվի նախկին կանխատեսումներից ավելի բարձր մակարդակներում: Միջնաժամկետում, առաջարկի գործոնների չեզոքացման, ինչպես նաև դրամավարկային ավելի խիստ պայմանների արդյունքում գնաճը կդանդաղի՝ հորիզոնի վերջում կայունանալով թիրախային ցուցանիշի շուրջ:

Պարենի համաշխարհային գները, սպասվող բերքի գնահատականների որոշակի վատթարացման, ինչպես նաև պարենային ապրանքների արտադրության համար անհրաժեշտ հումքի (վառելիք, պարարտանյութ, անասնակեր) գների աճի արդյունքում ձևավորվել են և միջնաժամկետում, համաշխարհային բարձր իրացվելիության պայմաններում, կպահպանվեն բարձր մակարդակներում:

Համավարակի նոր ալիքների ավելի հարթ հաղթահարման, ինչպես նաև նավթի արդյունահանման ծավալների սահմանափակման համաձայնագրի հստակ իրագործմամբ պայմանավորված, նավթի գները ձևավորվել են և միջնաժամկետում ևս կգտնվեն նախկին կանխատեսումներից ավելի բարձր մակարդակներում:

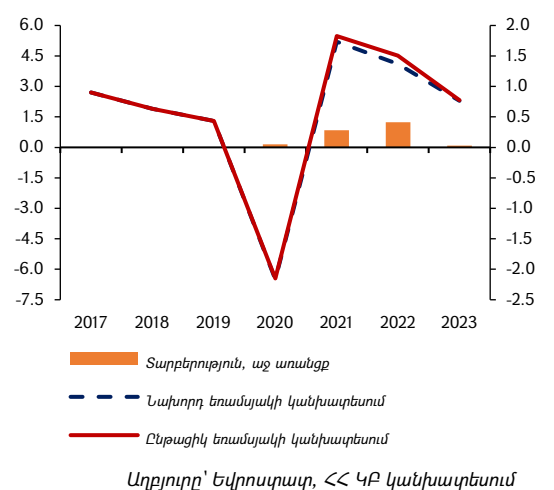
Գրաֆիկ 14

ԱՄՆ-ի տնտեսական աճի կանխատեսումներ (%)

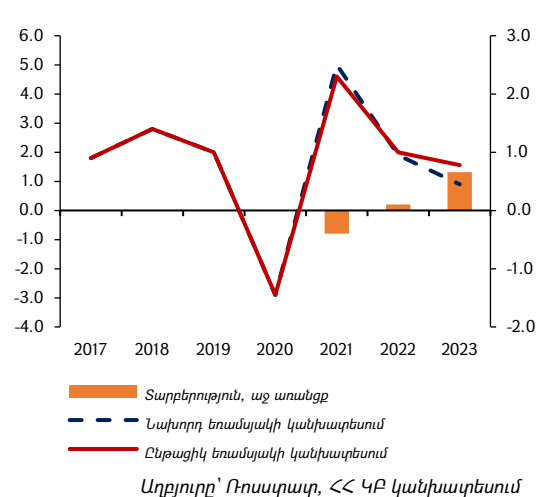
Գրաֆիկ 15

ԵՄ տնտեսական աճի կանխատեսումներ (%)

Գրաֆիկ 16

Ռուսաստանի տնտեսական աճի կանխատեսումներ (%)

Պղնձի նկատմամբ համաշխարհային պահանջարկը, պայմանավորված համաշխարհային արժեզրեզմաների խաթարմամբ, կարճաժամկետում որոշակիորեն դանդաղել է (օրինակ՝ մեքենաների/էլեկտրամեքենաների արտադրությունը դանդաղել է չիպերի պակասության հետևանքով), ինչը սակայն կփոխհատուցվի կանխատեսվող հորիզոնի վերջին հատվածում՝ նշված գործոնների չեզոքացումից հետո: Հետևաբար՝ պղնձի միջազգային գները, առաջարկի համեմատական կայունության պայմաններում, կձևավորվեն նախկին գնահատականներին համահունչ:

Հարկ է նշել, որ համաշխարհային պարենային և հումքային շուկաներում զարգացումները հիմնական գործընկեր երկրների տնտեսությունների վրա, նախկին սպասումների համեմատ, էականորեն ավելի գնաճային ազդեցություն կունենան:

ՀՀ տնտեսական աճի գնահատականները 2021 թվականի համար վերանայվել են ներքևի ուղղությամբ, իսկ կանխատեսվող հորիզոնի երկայնքով որոշակիորեն ավելի բարձր են ակնկալվում:

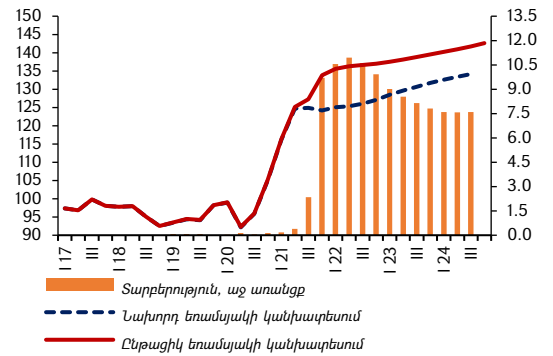
2021 թվականին տնտեսական աճը վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ և, նախորդ 5.4%-ի համեմատ, ներկայումս գնահատվում է 4.2%-ի շուրջ՝ պայմանավորված ավելի ցածր ներքին պահանջարկի սպասումներով: Տնտեսության ճյուղերի մակարդակով դեպի ներքև հիմնական վերանայումը պայմանավորված է արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերում սպասվող տնտեսական աճի ավելի ցածր մակարդակով: Միաժամանակ, 2022 թ. տնտեսական աճը որոշակիորեն վերանայվել է վերև՝ հիմնականում պայմանավորված պետբյուջեի նախագծով¹⁶ սպասվող կապիտալ ծախսերի աճով:

Արդյունաբերության ճյուղի աճը նախորդ կանխատեսման համեմատ վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ: Մշակող արդյունաբերության ճյուղում հիմնականում աճում է խմիչքների և դեղագործական արտադրանքի արտադրությունը, բացի այդ, ակնկալվում է, որ ոլորտում ներդրումային ակտիվությունը դեռևս թույլ կմնա: Իսկ հանքագործական արդյունաբերության ոլորտում տարվա կեսից նկատվում է թողարկման ծավալների կրճատում: Այս առումով, արդյունաբերության ճյուղը վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ՝ պայմանավորված և՛ հանքարդյունաբերության ճյուղում գրանցված անկումներով, և՛ մշակող արդյունաբերության ճյուղում ավելի թույլ զարգացումներով: Բացի այդ, ոլորտում առկա անորոշություններով պայմանավորված, ակնկալվում է, որ միջնաժամկետ հատվածում ճյուղի թողարկումը դեռևս կմնա նույն մակարդակում, և էական աճ չի դիտարկվի:

¹⁶ Դեկտեմբերի 22-ին «ՀՀ 2022 թ. բյուջեի մասին» օրենքը ստորագրվել է ՀՀ նախագահի կողմից:

Գրաֆիկ 17

Պարենի միջազգային գների կանխատեսումներ

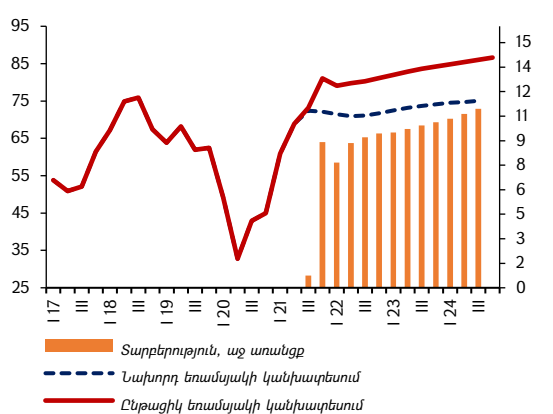

Աղբյուր՝ ՀԱՕ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

2021 թվականին տնտեսական աճը վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ և, նախորդ 5.4%-ի համեմատ, ներկայումս գնահատվում է 4.2%-ի շուրջ՝ պայմանավորված ավելի ցածր ներքին պահանջարկի սպասումներով:

Գրաֆիկ 18

Նավթի միջազգային գների կանխատեսումներ

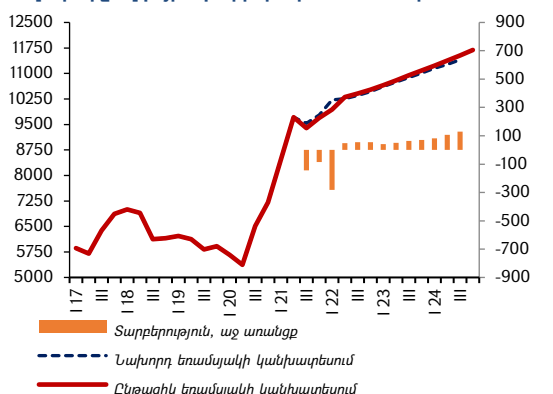

Աղբյուր՝ Համաշխարհային բանկ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

2022 թ. տնտեսական աճը որոշակիորեն վերանայվել է վերև՝ հիմնականում պայմանավորված պետբյուջեի նախագծով կապիտալ ծախսերի աճով:

Գրաֆիկ 19

Պղնձի միջազգային գների կանխատեսումներ

Աղբյուր՝ Համաշխարհային բանկ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

Շինարարության ճյուղի կանխատեսումները նախորդ ծրագրի համեմատ թե՛ 2021 թվականին, թե՛ կանխատեսվող հորիզոնում վերանայվել են վերև՝ հիմնականում պայմանավորված պետական բյուջեով նախատեսված կապիտալ ծախսերի իրականացմամբ և մասնավոր ներդրումների որոշակի ակտիվացմամբ:

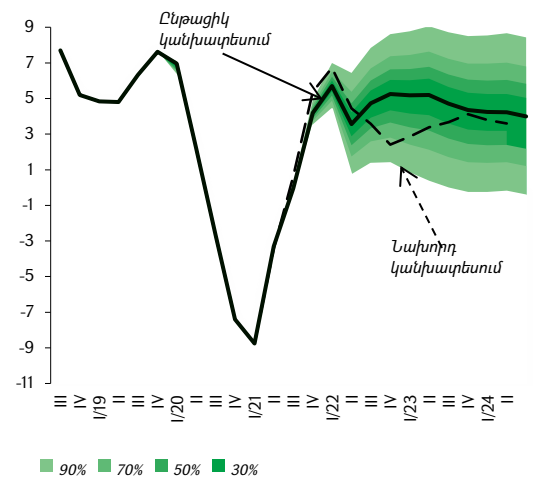
Գյուղատնտեսության ճյուղի աճը վերանայվել է ներքև՝ հիմնականում պայմանավորված անբարենպաստ եղանակային պայմանների պարագայում ակնկալվող ավելի ցածր աճի միտումներով: Սպասվում է, որ արձանագրված անկումները մինչև տարեվերջ կպահպանվեն, և ճյուղում էական դրական տեղաշարժեր չեն լինի:

Միջազգային զբոսաշրջության սպասվածից ավելի դրական զարգացումները փոխհատուցել են մասնավոր սպառման որոշակի դանդաղումը, ինչի արդյունքում ծառայությունների ճյուղի աճը էականորեն չի վերանայվել նախորդ կանխատեսման համեմատ և շարունակում է մնալ տնտեսական աճի հիմնական շարժիչ ուժը:

Կանխատեսվող միջնաժամկետ հորիզոնում տնտեսական աճի գնահատականը նախորդ կանխատեսման համեմատ վերանայվել է վերևի ուղղությամբ՝ հիմնականում պայմանավորված 2022 թ. պետական բյուջեով նախատեսված կապիտալ ծախսերի իրականացմամբ և դրա տնտեսական ազդեցություններով (տե՛ս ներգիր 2): Արդյունքում՝ տնտեսական աճը առաջիկա միջնաժամկետ հորիզոնում գնահատվում է իր կայուն մակարդակից փոքր-ինչ բարձր միջակայքում (գրաֆիկ 18):

Գրաֆիկ 20

ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային)¹⁷ կանխատեսման հավանականությունների բաշխումը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում

Աղբյուրը՝ ՀՀ ՎԿ, ՀՀ ԿԲ կանխադրեցում

Աղյուսակ 2

ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային) կանխատեսման հավանականությունների բաշխում		
Ժամանակահատված	30% հավանականության միջակայք	90% հավանականության միջակայք
2021 հունվար-դեկտեմբեր / 2020 հունվար-դեկտեմբեր	4.0 – 4.4	3.5 – 4.9
2022 հունվար-դեկտեմբեր / 2021 հունվար-դեկտեմբեր	4.3 – 6.0	1.4 – 8.6
2023 հունվար- դեկտեմբեր / 2022 հունվար- դեկտեմբեր	3.3 – 5.3	(-0.3) – 8.5
2024 հունվար- սեպտեմբեր / 2023 հունվար- սեպտեմբեր	3.0 – 5.0	(-0.4) – 8.4

¹⁷ Յուրաքանչյուր եռամսյակի աճի տեմպը հաշվարկված է որպես վերջին 4 եռամսյակների կուտակային աճի տեմպ:

2022 թ. պետական կապիտալ ներդրումների ազդեցությունը տնտեսական աճի և ՀՆԱ ներուժի վրա

«ՀՀ 2022 թ. պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքում նախատեսված է ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի (կապիտալ ծախսերի) բավականին բարձր մակարդակ՝ ուղղված ինչպես ենթակառուցվածքային, այնպես էլ սոցիալական ոլորտներում ներդրումներին: Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի ֆինանսավորման կառուցվածքում նախատեսված է արտաքին և ներքին աղբյուրների ծավալի ավելացում: Ընդ որում՝ ներքին աղբյուրների ծավալի ավելացումը կրում է առաջանցիկ բնույթ:

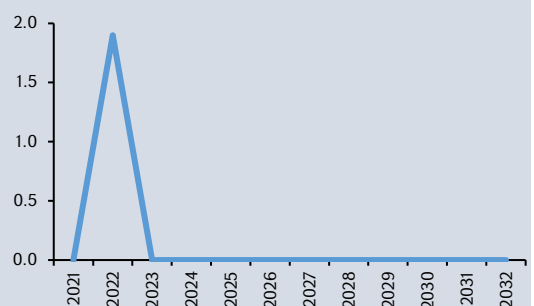
2010-2020 թվականներին ՀՀ պետական բյուջեի ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերը ՀՆԱ-ում միջինում կազմել են 3.5%: Ընդհանուր առմամբ, 2020 թվականին արձանագրվել է պետական բյուջեի ծախսերի կտրուկ աճ՝ պայմանավորված պետական բյուջեով նախատեսված, ինչպես նաև հակաճգնաժամային միջոցառումների և ռազմական գործողությունների հետևանքով ծագած լրացուցիչ ծախսերի անհրաժեշտությամբ: Մասնավորապես՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների հետ գործառնությունները ՀՆԱ-ի նկատմամբ կազմել են 3.7%՝ ավելանալով 0.7 տոկոսային կետով (ներառյալ նաև Արցախում ռազմական գործողություններով պայմանավորված ռազմական լրացուցիչ ծախսերը): 2021 թ. օրենքով նախատեսվածի նկատմամբ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերը որոշակի կթերակատարվեն՝ կազմելով ՀՆԱ 2.6%-ը¹⁹: 2022 թ. նախատեսված են մոտ 350.0 մլրդ կապիտալ ծախսեր (ՀՆԱ 4.4%՝ օրենքի գնահատական), որի ավելացումը 2021 թ. օրենքի ցուցանիշի նկատմամբ կազմում է մոտ 134.0 մլրդ դրամ կամ ՀՆԱ մեջ 1.8 տոկոսային կետ: Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի հիմնական ուղղությունները ներառում են ինչպես շարունակական ծրագրեր՝ ուղղված ենթակառուցվածքների բարելավմանը, երկրի անվտանգության ապահովմանը, այնպես էլ նոր միջոցառումներ՝ ուղղված մարդկային և ֆիզիկական կապիտալի հզորացմանը:

Ըստ ԿԲ գնահատականի՝ 2022 թ. համար նախատեսված պետական կապիտալ ծախսերի ցուցանիշի կատարողականի ապահովումը և արդյունավետության բարձրացումը տնտեսական աճի հենասյուներից մեկն է, ինչպես նաև երկարաժամկետ տնտեսական զարգացման երաշխիք: Այն կարևոր գործոն է եղել նաև նախորդ կանխատեսման համեմատ ԿԲ-ի կողմից արված տնտեսական աճի գնահատականի վերանայման համար: Կառուցվածքային GIMF մոդելով (ներառում է դրամավարկային և հարկաբյուջեային բլոկներ՝ կալիբրացված ՀՀ տնտեսության համար) կատարվել է վերլուծություն՝ տնտեսական աճի վրա պետական կապիտալ ներդրումների ազդեցության գնահատման նպատակով: Ըստ

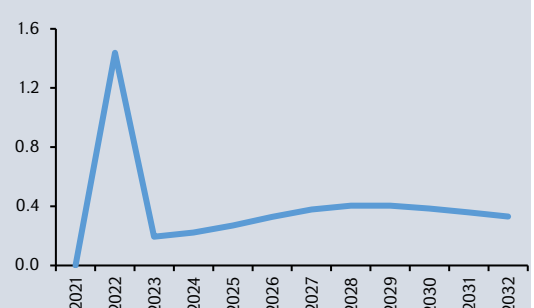
Գրաֆիկ 21

Տնտեսական աճի և մասնավոր ներդրումների փոփոխությունը կայուն մակարդակի համեմատ լրացուցիչ պետական ներդրումների իրականացման պարագայում, ըստ ՀՀ տնտեսության համար կալիբրացված GIMF մոդելի

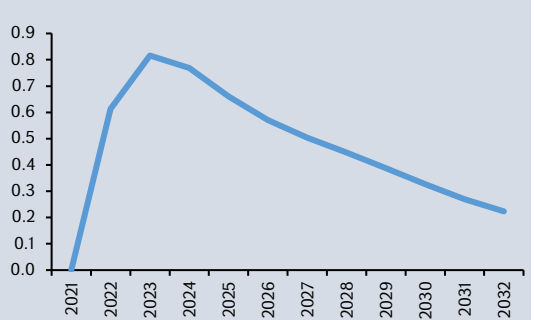
Պետական ներդրումներ

Տնտեսական աճ

Մասնավոր ներդրումների կշիռը ՀՆԱ-ում

¹⁸ Պատրաստվել են Հայկ Կարապետյանը, Անժելա Կարապետյանը (Դրամավարկային քաղաքականության վարչություն), Գևորգ Մինասյանը (Տնտեսական հետազոտությունների վարչություն):

¹⁹ 2021 թ. ՀՆԱ-ն ԿԲ գնահատականն է:

ուսումնասիրությունների՝ 2022 թ. նախատեսվող ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի ամբողջական կատարումը տվյալ տարվա տնտեսական աճի վրա կունենա 1.4 տոկոսային կետ դրական ազդեցություն, և դրական նպաստումը կապահովվի նաև երկարաժամկետ հորիզոնում: Մասնավորապես՝ 2022 թ. պետական ներդրումների՝ ՀՆԱ-ում 1.8 տոկոսային կետ ավելացումն իր հերթին, համաձայն գնահատականների, դրական ազդեցություն կունենա նաև մասնավոր ներդրումների վրա, և երկարաժամկետ մակարդակում վերջինիս կշիռը ՀՆԱ-ում կավելանա 0.3 - 0.4 տոկոսային կետով: Կապիտալ ներդրումների ավելացումն իր հերթին դրական նպաստում կապահովի նաև միջնաժամկետ ներուժային աճի տեսանկյունից, որը, ըստ ԿԲ գնահատականների, տվյալ քաղաքականության արդյունավետ իրականացման արդյունքում 0.3 - 0.4%-ով ավելի բարձր կլինի միջնաժամկետ հորիզոնում:

Հարկ է նշել, որ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի՝ օրենքով նախատեսված սցենարի նկատմամբ առկա են որոշակի ռիսկեր ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական ուղղությամբ, որոնց դրսևորման դեպքում կփոխվեն տնտեսական աճի տրված գնահատականները ինչպես կարճաժամկետ, այնպես էլ կանխատեսվող միջնաժամկետ հորիզոնում:

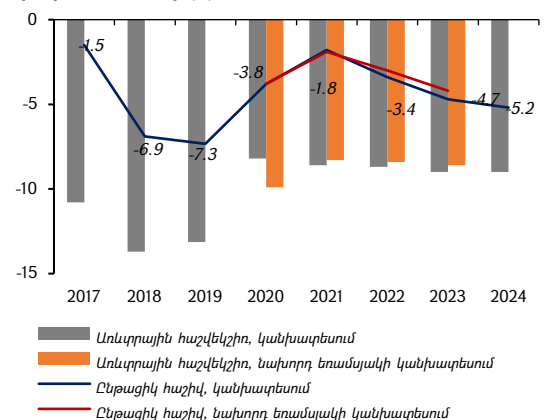
2021 թվականին ընթացիկ հաշվի պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշը կգտնվի նախորդ կանխատեսման մակարդակում: Ընդ որում՝ ծառայությունների հաշվեկշռի հավելուրդի բարձր աճը կգերազանցի ապրանքային հաշվեկշռի պակասուրդի ավելացմանը:

Նախորդ կանխատեսման համեմատ հարկաբյուջետային ազդակի գնահատականը գրեթե անփոփոխ է. գնահատվում են եկամուտների ընդլայնող և ծախսերի զսպող ազդեցություններ՝ հարկերի ճշտված ծրագրի ամբողջական կատարման և ծախսերի ճշտված ծրագրի 97.3% (ԿԲ գնահատական) կատարողականի պարագայում:

Ըստ ընթացիկ կանխատեսման՝ կարճաժամկետ հատվածում ընդհանուր գնաճը կունենա նախկին ծրագրով կանխատեսվածին համադրելի վարքագիծ, սակայն նախկինի համեմատ որոշակիորեն բարձր կլինի բնականոն գնաճը: Կարճաժամկետ հատվածում գնաճի և բնականոն գնաճի բարձր մակարդակները կշարունակեն պայմանավորված լինել միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում ավելացող գնաճային զարգացումներով և ներքին տնտեսություն փոխանցվող ճնշումներով: Ընդ որում՝ ակնկալվում է, որ միջազգային շուկաներից գնաճային ճնշումները նախկին գնահատականների համեմատ կունենան առավել երկարատև բնույթ: Ըստ

Գրաֆիկ 22

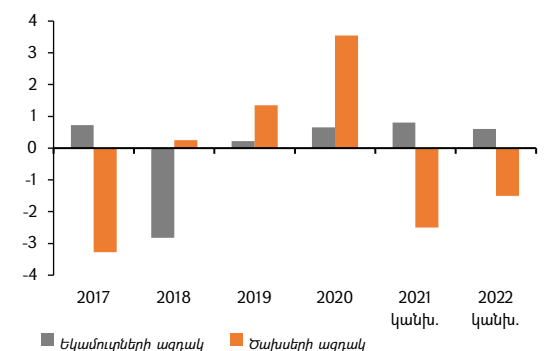
Ընթացիկ հաշիվ / ՀՆԱ ցուցանիշի միջնաժամկետ կանխատեսումներ (%)

Աղբյուր՝ ՀՀ ՎԿ, ՀՀ ԿԲ կանխատեսում

Գրաֆիկ 23

Հարկաբյուջետային ազդակի կանխատեսում (տոկոսային կետ)

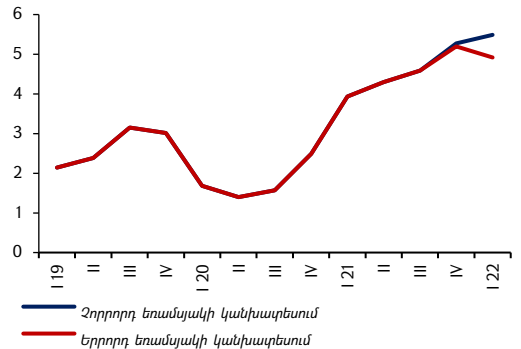
Աղբյուր՝ ՀՀ ԿԲ գնահատում

այդն, կարճաժամկետ հատվածում գնաճը նախորդ ծրագրի համեմատ կունենա ավելի բարձր հետագիծ, իսկ միջնաժամկետ հատվածում աստիճանաբար կնվազի և կանխատեսվող հորիզոնում կկայունանա նպատակային մակարդակի շուրջ (տե՛ս «Գնաճի կանխատեսման հավանականությունների բաշխում» գրաֆիկը):

Կարճաժամկետ գնաճային սպասումները առաջիկայում կգտնվեն նախորդ կանխատեսումներից որոշակի բարձր մակարդակում՝ պայմանավորված բնականոն գնաճի ընթացիկ զարգացումներով և արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսություն փոխանցվող գնաճային ազդեցություններով:

Գրաֆիկ 24

Կարճաժամկետ գնաճային սպասումների գնահատումները (%)

Աղբյուրը՝ ՀՀ ԿՔ գնահատում

2.2.4. Հիմնական դատողություններ և ռիսկեր

Այս բաժինը ներկայացնում է Դրամավարկային քաղաքականության 2021 թ. չորրորդ եռամսյակի ծրագրի հիմքում դրված հիմնական դատողությունները և ծրագրի իրագործման ռիսկերը, որոնք բխում են արտաքին հատվածի զարգացումներից, իրականացվող հարկաբյուջետային քաղաքականությունից, ձևավորված միջնաժամկետ միտումներից և կարճաժամկետ կանխատեսումներից:

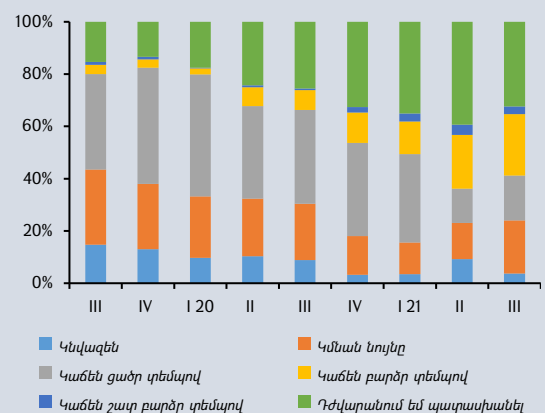
Ներգիր 3

Տնային տնտեսությունների և ֆինանսական համակարգի սպասումների վերաբերյալ անցկացված հարցման արդյունքները

ԿՔ-ի կողմից 2021 թ. երրորդ եռամսյակի համար մակրոտնտեսական մի շարք ցուցանիշների սպասումների վերաբերյալ տնային տնտեսությունների շրջանում իրականացված հարցման արդյունքներով գնաճային սպասումները երրորդ եռամսյակում ընդհանուր միտումների տեսանկյունից փոքր-ինչ աճել են: Մասնավորապես՝ հարցված տնային տնտեսությունների կառուցվածքում մեկ տարվա հորիզոնի համար բարձր և շատ բարձր գնաճ սպասող տնային տնտեսությունների կշիռը ընդհանուր հարցվածների մեջ որոշակիորեն ավելացել է: Հարցումները նաև ցույց են տալիս, որ երրորդ եռամսյակում մարդկանց անորոշությունները սպասվող գնաճի վերաբերյալ որոշակիորեն նվազել են:

Գրաֆիկ 25

Տնային տնտեսությունների գնաճային սպասումների վերաբերյալ հարցումներ

Աղբյուրը՝ ՀՀ ԿՔ

Հիմնական դատողություններ և ենթադրություններ	Հավանական զարգացումները նշված ենթադրության իրականացման պարագայում
Չնայած կորոնավիրուսի նոր՝ «Օմիկրոն» տեսակի ավելի արագ տարածմանը և դրա հնարավոր ազդեցությունների հետ կապված անորոշություններին, համատարած տնտեսական սահմանափակումներ չեն սպասվում: Առաջարկի արժեշտանքների խաթարումներով պայմանավորված՝ ապրանքների մատակարարումների ուշացումներ և առանձին ապրանքների պակասուրդ կնկատվի նաև 2022 թվականի ողջ ընթացքում: Խթանող տնտեսական քաղաքականությունները զարգացած երկրներում աստիճանաբար կմեղմվեն: ՕՊԵԿ+ համաձայնագրի շրջանակներում նավթի արդյունահանման ծավալների վերականգնումը կլինի աստիճանական՝ սահմանված ժամանակացույցին համապատասխան:	✓ Համաշխարհային տնտեսության, մասնավորապես՝ ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրների վրա կորոնավիրուսի հետագա տարածման տնտեսական ազդեցությունը կլինի թույլ: ✓ Չնայած գնաճի արագացումը գործընկեր երկրներում շարունակում է մեծ մասամբ պայմանավորված լինել առաջարկի գործոններով, բարձր գնաճը կպահպանվի ավելի երկար: ✓ Գործընկեր բոլոր երկրներում միջնաժամկետ գնաճային սպասումներն արագացել են: ԱՄՆ-ում և ԵՄ-ում դրանք, քաղաքականության փոքր-ինչ խստացման արդյունքում, կշարունակեն պահպանվել թիրախին մոտ մակարդակում: ✓ Հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային շուկաներում գները կպահպանվեն բարձր մակարդակներում:
ՀՀ երկրի ռիսկի հավելավճարը, համաշխարհային ֆինանսական շուկաներում պահպանվող բարձր իրացվելիության պայմաններում, կանխատեսվող հորիզոնում դեռևս կգտնվի երկարաժամկետ կայուն մակարդակից ցածր:	✓ Չորրորդ եռամսյակում երկրի ռիսկի հավելավճարը, պայմանավորված ԱՄՆ ԴՊՀ ԴՎՔ սպասվող որոշակի խստացմամբ, փոքր-ինչ աճել է և գնահատվում է նախկին կանխատեսումներին համահունչ: Միջնաժամկետ հատվածում, համաշխարհային ֆինանսական իրացվելիության դանդաղ կրճատմանը զուգընթաց, այն կավելանա՝ մոտենալով երկարաժամկետ կայուն մակարդակին:
Գնաճային սպասումների աճ:	✓ Գնահատվում է, որ հասարակության կարճաժամկետ գնաճային սպասումները որոշակիորեն աճել են՝ պայմանավորված միջազգային շուկաներում շարունակվող գնաճային զարգացումներով՝ փաստացի գնաճի որոշակի արագացման և պահանջարկի վերականգնման ֆոնին: Իր հերթին, գնաճային սպասումների աճը արտացոլվել է չեզոք տոկոսադրույքի մակարդակի վրա:

2021 թ. համար եկամուտների ընդլայնող և ծախսերի զսպող, իսկ 2022 թ. հարկաբյուջետային քաղաքականության փոքր զսպող ազդեցություններ:	✓ 2021 թ. գնահատվում են եկամուտների 0.8 տոկոսային կետ ընդլայնող և ծախսերի 2.5 տոկոսային կետ զսպող ազդեցություններ՝ 2021 թ. պետական բյուջեի եկամուտների ճշտված ծրագրի ամբողջական և Կառավարության կողմից ծախսերի ճշտված ծրագրի 97.3% (ԿԲ գնահատական) կատարման պարագայում: Միջնաժամկետ հատվածում, մասնավորապես՝ 2022 թ. ակնկալվում է հարկաբյուջետային քաղաքականության փոքր զսպող, իսկ 2023-2024 թթ. չեզոք ազդեցություն՝ 2022-2024 թթ. ՄԺԾԾ գնահատումների համաձայն: ✓ Գնահատվում է, որ 2022 թ. բյուջեով նախատեսված պետական կապիտալ ծախսերի ամբողջական կատարումն իր դրական ազդեցությունը կունենա ՀՆԱ ներուժի ավելացման վրա:
Համավարակի նոր դրսևորումների ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա կլինի թույլ:	✓ Համավարակի նոր տեսակի տարածման պարագայում էական տնտեսական հետևանքներ չեն լինի, իսկ սահմանափակումների հավանականությունը գնահատվում է ցածր: ✓ Ճանապարհորդության սահմանափակումների աստիճանական չեզոքացման պայմաններում դեպի ՀՀ զբոսաշրջության վերականգնումը 2022 թ. կգտնվի 2019 թ. մակարդակի շուրջ 61%-ի շրջանակներում, իսկ ՀՀ-ից դուրս զբոսաշրջությունը ավելի դանդաղ կվերականգնվի՝ հասնելով 2019 թ. մակարդակի շուրջ 47%-ի շրջանակներին՝ հաշվի առնելով համավարակի ընթացիկ միտումները աշխարհում, ՀՀ-ում պատվաստման ցածր մակարդակը և միջազգային ուղևորահոսքերի հետ կապված՝ այլ երկրների կողմից իրականացվող զգուշավոր քաղաքականությունները:
Արդյունահանող ճյուղերի կողմից առկա է որոշակի բացասական նպաստում ՀՆԱ ներուժի մակարդակի աճին:	✓ Դրամավարկային քաղաքականության սցենարում հաշվարկված չէ Ամուլսարի հանքավայրերի և Ալավերդու պղնձամոլիբդենային գործարանի գործունեությունը: Դրանց հնարավոր ազդեցությունը դիտարկված է կանխատեսման ռիսկերի մեջ: ✓ Սոթքի հանքի շահագործման հետ կապված՝ լոգիստիկ խնդիրների հետևանքով կանխատեսվող ողջ հորիզոնի ընթացքում կիրականացվի ոսկու արդյունահանման, վերամշակման և արտահանման ողջ տնտեսական շղթայի գործունեության մինչպատերազմյան կարողությունների շուրջ 30-35%-ը: ✓ Հանքարդյունաբերության ճյուղի մյուս ձեռնարկությունների մասով սպասվում է թողարկման ծավալների ցածր մակարդակի պահպանում՝ պայմանավորված ոլորտում առկա անորոշություններով:

ԵԱՏՄ շրջանակում ընդհանուր դրույքաչափերի կիրառման պահանջով պայմանավորված՝ ակցիզային և մաքսային դրույքաչափերի փոփոխություն մինչև 2023 թ.:	✓ 2021-2023 թվականներին ակցիզային հարկի աստիճանական փոփոխության գնահատվում է շուրջ 0.4 տոկոսային կետ, իսկ մաքսային դրույքների փոփոխության ազդեցությունը՝ մինչև 0.3 տոկոսային կետ՝ յուրաքանչյուր տարվա համար:
GSP+ արտոնությունների վերացման ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա կլինի չափավոր թույլ:	✓ Արտոնությունների վերացման ազդեցությունը հիմնականում կնկատվի տեքստիլ արդյունաբերության ճյուղի վրա, ինչի պարագայում ընդհանուր արդյունաբերության ճյուղի վրա առավելագույն ազդեցությունը գնահատվում է 0.7%, իսկ իրական արտահանման վրա՝ 1.0-2.0 տոկոսային կետ ազդեցություն:
Տնտեսական անորոշությունների ներքո 2020 թ. զգալիորեն ավելացած խնայողությունները աստիճանաբար կնվազեն 2022 թ. ընթացքում:	✓ Խնայողությունների նվազումը դրական ազդեցություն կունենա ամբողջական պահանջարկի վրա, այնուամենայնիվ, կանխատեսվող հորիզոնում դեռևս կպահպանվի մինչև ճգնաժամային մակարդակից բարձր:
2022 թ. սկզբին կարգավորվող ծառայությունների գների աճ:	✓ 2022 թվականի առաջին եռամսյակում ակնկալվում է կարգավորվող ծառայությունների, մասնավորապես՝ ջրամատակարարման համար վարձավճարների և էլեկտրաէներգիայի սակագների աճ, որի ազդեցությունը գնաճի վրա գնահատվում է մինչև 1.0 տոկոսային կետ:

Կանխատեսման ռիսկեր

Աշխարհում կորոնավիրուսի համավարակը պարբերաբար դրսևորվում է նոր փոխակերպումների և նոր ալիքների տարածմամբ: Դրանց դեմ իրականացվող պայքարի միջոցառումների շրջանակներում կիրառվող տարատեսակ սահմանափակումները և պահանջները դեռևս պարունակում են որոշակի ռիսկեր թե՛ առաջարկի, թե՛ պահանջարկի զսպման տեսանկյունից, սակայն դրանց հետևանքները գնահատվում են սահմանափակ: ՀՀ տնտեսության տեսանկյունից դեռևս պահպանվում են բարձր անորոշություններ հատկապես ներդրումային միջավայրի և տնտեսական հեռանկարների մասով, ինչը շարունակում է արտահայտվել գնաճի և մյուս մակրոցուցանիշների կենտրոնական արժեքների կանխատեսումների շուրջ անորոշության համեմատաբար լայն միջակայքերի տեսքով (տե՛ս «Գնաճի կանխատեսման հավանականությունների բաշխում» և «ՀՆԱ իրական աճի կանխատեսման հավանականությունների

բաշխում» գրաֆիկները): Ըստ այդմ, պահպանվող բարձր անորոշությունների պարագայում ստորև ներկայացված են միայն քանակապես առավել նշանակալի ռիսկերը, որոնք առկա են բազային սցենարի շուրջ:

Ամբողջական պահանջարկի տեսանկյունից կարելի է առանձնացնել հետևյալ ռիսկերը.

- Արտաքին պահանջարկի ռիսկերը հիմնականում կապված են կորոնավիրուսի «Օմիկրոն» նոր տեսակի տարածման և վտանգավորության աստիճանի, ինչպես նաև վերջինիս դեմ պատվաստումների արդյունավետության հետ: Դրա և դրանից ածանցվող հնարավոր տնտեսական սահմանափակումների հավանականությունը և խստությունը կայանանավորեն համապատասխան տնտեսական ազդեցությունների հետ կապված ռիսկերը:
- 2022 թ. ամբողջական պահանջարկի վրա հարկաբյուջետային քաղաքականության ազդեցությունը մեծապես կախված է պետական բյուջեի կատարման ընթացքից. կան ռիսկեր ինչպես հարկերի ծրագրվածից պակաս հավաքագրման, այնպես էլ ավելի հավաքագրման ուղղությամբ, որից կախված էլ եկամուտների գնահատված զսպող ազդեցությունը կարող է փոխվել: Պետական ծախսերի տնտեսումների կամ արտաքին ֆինանսավորման աղբյուրների թերստացումների պարագայում ծախսերը կարող են ունենալ պակաս ընդլայնող կամ չեզոք ազդեցություն: Կապիտալ ծախսերի՝ վերջին տարիներին արձանագրված թերակատարման միտումների պահպանման դեպքում ծախսերի ընդլայնող ազդեցությունը կնվազի, ինչպես նաև ռիսկեր կառաջանան տնտեսական աճի և ներուժի խթանման տեսանկյունից: Ուստի հատկանշական է ծրագրով նախատեսված կապիտալ ծախսերի իրականացումը՝ հատկապես երկարաժամկետ տնտեսական աճի ապահովման տեսանկյունից:

Առաջարկի տեսանկյունից առկա են գնաճի վրա ազդող հետևյալ ռիսկերը.

- Զարգացած երկրներում խթանող պայմանների անհամաչափ խստացման պարագայում առկա են զարգացող երկրներից կապիտալի արտահոսքի և ՀՀ ռիսկ հավելավճարի ավելացման և առավելապես գնաճային ռիսկեր:
- Հումքային ապրանքների գների մասով ռիսկերը պայմանավորված են համաշխարհային տնտեսության վերականգնման արագությունից, ինչպես նաև ապրանքահումքային շուկաներում հնարավոր առաջարկի գործոնների (օրինակ՝ բերքի ծավալներ, արժեշղթաների խաթարումներ) փաստացի դրսևորումներից:

Արդյունքում՝ միջնաժամկետ հատվածում կանխատեսված հետագծից գնաճի շեղման ուղղությամբ ռիսկերը գնահատվում են դեպի վեր և, ընդհանուր առմամբ, քանակապես դեռևս մեծ (տե՛ս «Գնաճի կանխատեսման հավանականությունների բաշխում» գրաֆիկ 1-ը):

Ի լրումն վերևում նշված գնաճի ռիսկերի՝ տնտեսական աճի մասով առկա են նաև ներուժի հետ կապված լրացուցիչ միջնաժամկետ ռիսկեր, որոնք երկկողմանի են: Մասնավորապես՝ ռիսկերը կապված են հետևյալ ներքին գործոնների հետ.

- Ամուլսարի հանքավայրի և Ալավերդու պղնձաձուլական գործարանի շահագործման հետ կապված անորոշություններ, որոնք աճի ուղղությամբ ռիսկ են:
- ԵՄ արևելյան գործընկերության շրջանակներում տրամադրվող 2.6 մլրդ եվրոյի աջակցության փաթեթով նախատեսված ծրագրերի իրագործում, ինչը աճի ուղղությամբ ռիսկ է:
- Համավարակի նոր ալիքի հավանականություն՝ պայմանավորված հիվանդության նոր տեսակի արագ տարածմամբ, ինչը բացասական ռիսկ է տնտեսական հեռանկարների համար:
- ՀՀ-ում տնտեսաքաղաքական անորոշությունների առկայության և սահմանային լարվածության պահպանման պարագայում ներդրումների կրճատման լրացուցիչ բացասական ռիսկեր:
- Բնակչության հնարավոր արտագաղթի հետևանքով աշխատանքային ռեսուրսների կրճատման հավանականություն, որը նվազման ուղղությամբ ռիսկ է:

Հաշվի առնելով նախորդ տարիների պետական բյուջեի ճշտված ծրագրերի նկատմամբ կապիտալ ծախսերի ցածր կատարողականը՝ 2022 թվականի համապատասխան ծախսերի իրականացման մասով և տնտեսության կողմից ներդրումների կլանման տեսանկյունից առկա են նվազման ուղղությամբ ռիսկեր: Մյուս կողմից, կապիտալ ծախսերը արդյունավետորեն իրականացնելու պարագայում, հնարավոր են լրացուցիչ ազդեցություններ մասնավոր ներդրումների ավելացման տեսքով, ինչն էլ կարելի է դիտարկել որպես դրական ռիսկ:

Ընդհանուր առմամբ, քանի որ դեռևս պահպանվում են որոշակի անորոշություններ աշխարհաքաղաքական և տնտեսական իրավիճակի հետագա զարգացումների հետ կապված, Կենտրոնական բանկը փորձում է նվազեցնել այդ անորոշություններից բխող հնարավոր ռիսկերը՝ կառուցելով ու քննարկելով իրավիճակի զարգացման տարբեր սցենարներ և դիտարկելով դրանց համապատասխան քաղաքականության արձագանքի հնարավորությունները, ինչը թույլ կտա այդ ռիսկերի դրսևորման առաջին իսկ հիմնավոր նշանների դեպքում արձագանքել իրավիճակին համահունչ:

3. 2021 ԹՎԱԿԱՆԻ ԵՐՐՈՐԴ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ՓԱՍՏԱՑԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐ

3.1. Գնաճ

3.1.1. Գնաճի նպատակի իրագործում

Հաշվետու ժամանակահատվածի սկզբին իրականացվելիք դրամավարկային քաղաքականությունը կառուցված էր հետևյալ հիմնարար դատողությունների վրա: Մասնավորապես՝ 2020 թ. չորրորդ եռամսյակում ռազմական դրության, կորոնավիրուսի համավարակի երկրորդ ալիքի տարածման բարձր տեմպերի, ինչպես նաև այս գործոնների ֆոնին աճող անորոշությունների պայմաններում ակնկալվում էին ցածր տնտեսական ակտիվություն և թույլ պահանջարկի միջավայրի պահպանում: 2021 թ. սկսած՝ որոշակի բացասական գործոններ ևս, ինչպիսիք էին ֆինանսական միջնորդության աճի տեմպերի սպասվող թուլացումը, ինչպես նաև հարկաբյուջետային քաղաքականության նախանշվող թույլ զսպող ազդեցությունը, որոշակիորեն կզսպեին ամբողջական պահանջարկը: Այդուհանդերձ, ներքին գների վրա արտաքին ապրանքահումքային շուկաներից փոխանցվող գնաճային ճնշումների և դրամի փաստացի արժեզրկման ազդեցության ներքո առաջիկա մեկ տարվա համար կանխատեսվում էր գնաճի արագացում: Հաշվի առնելով գնաճային միջավայրի սպասվող ընդլայնումը և երկրում հայտարարված ռազմական դրության ներքո ՀՀ ռիսկի հավելավճարի աճը՝ ԿԲ-ն հակված էր աստիճանաբար կրճատելու դրամավարկային խթանող դիրքը՝ գնաճի նպատակի իրագործման համար:

Հաշվետու ժամանակահատվածում թե՛ արտաքին հատվածում և թե՛ ՀՀ տնտեսությունում ձևավորվել են կանխատեսվածի համեմատությամբ ավելի դրական մակրոտնտեսական զարգացումներ: Այսպես՝ կորոնավիրուսի դեմ պատվաստանյութերի լայնածավալ կիրառման և խիստ սահմանափակումներից հնարավորինս խուսափելու արդյունքում դիտվել է համաշխարհային տնտեսական ակտիվության և արտաքին պահանջարկի ավելի արագ տեմպերով վերականգնում: Պահանջարկի դրական զարգացումների ֆոնին դրսևորված առաջարկի մի շարք գործոնների (նոր բերքի ցածր առաջարկի վերաբերյալ կանխատեսումներ, բեռնափոխադրումների ծախսերի ավելացում, արտադրական շղթաների խաթարումներ) ազդեցությամբ միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում արձանագրվել են գնաճային էական զարգացումներ: Դա արտահայտվել է նաև ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում բարձր գնաճային միջավայրի

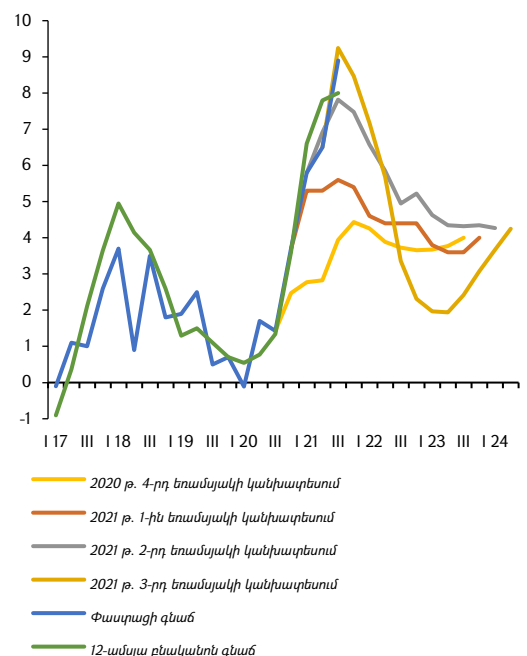
ձևավորմամբ, ինչի ներքո մի շարք ներմուծվող պարենային ապրանքների միջոցով գնաճային ճնշումներ են փոխանցվել ՀՀ տնտեսության: 2021 թ. երկրորդ եռամսյակում պարենային ապրանքների միջազգային գներից ներքին գներին փոխանցվող գնաճային ազդեցության առաջարկի գործոններին ավելացել են նաև պահանջարկի գործոններ՝ պայմանավորված արտադրական կարողությունների ընդլայնման հնարավորությունների նկատմամբ մասնավոր սպառման առաջանցիկ մեծ աճով: Վերջինս առավելապես պայմանավորվել է կուտակված խնայողությունների հաշվին բնակչության՝ սպառմանն ուղղված ծախսումների կտրուկ ավելացմամբ, ինչպես նաև արտերկրից մեծածավալ դրամական փոխանցումների ներհոսքով: Միաժամանակ, ռազմական դրության և տնտեսաքաղաքական անորոշությունների պայմաններում հաշվետու ժամանակահատվածի սկզբին արժույթային շուկայում դիտվել է ՀՀ դրամի արժեզրկում, ինչը, արտաքին հաշվեկշռվածության հիմնարար բարելավման պայմաններում, հիմնականում ճշգրտվել է դրամի հետագա արժևորմամբ: Նշված գործոնների ազդեցությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում, ինչպես և սպասվում էր, 12-ամսյա գնաճը ցուցաբերել է աճողական վարքագիծ՝ 2020 թ. սեպտեմբերի 1.4%-ից այս տարվա սեպտեմբերին հասնելով 8.9%-ի: Տնտեսական հեռանկարի հետ կապված մեծ անորոշությունները որոշ չափով ավելացրել են նաև գնաճային սպասումները: Այս ամենն արտահայտվել է նաև բնականոն գնաճի վարքագծում. նշված ժամանակահատվածում 12-ամսյա բնականոն գնաճը ևս զգալիորեն ավելացել է՝ սեպտեմբերին կազմելով 8.0%: Ընդ որում, հատկանշական է, որ եռամսյակային տարեկանացված բնականոն գնաճը հիմնականում ավելացել է հաշվետու ժամանակահատվածի առաջին երկու եռամսյակներում, իսկ այնուհետև՝ մինչև 2021 թ. երրորդ եռամսյակ, էականորեն նվազել է մինչև 3% մակարդակ:

Ելնելով նշված զարգացումներից՝ հաշվետու ժամանակահատվածի յուրաքանչյուր հաջորդ եռամսյակում գնաճի՝ նպատակային ցուցանիշին հասնելու կանխատեսվող ուղեգիծը կարճաժամկետ հատվածի համար ճշգրտվել է դեպի վերև:

Հաշվետու ժամանակահատվածում համավարակի և հայտարարված ռազմական դրությունից բխող անորոշությունների հետևանքով ՀՀ ֆինանսական շուկայում ձևավորվել է դրամային իրացվելիության նկատմամբ բարձր պահանջարկ, որը ԿԲ-ն ամբողջությամբ բավարարել է առավելապես իր հիմնական գործիքի (7-օրյա ռեպո համաձայնագրեր) միջոցով: Արդյունքում՝ շուկայական կարճաժամկետ տոկոսադրույքները հիմնականում ձևավորվել են քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ: Հաշվետու 12-ամսյա ժամանակահատվածի ընթացքում ԿԲ-ն, հավատարիմ մնալով լողացող փոխարժեքի քաղաքականությանը, միայն իրավիճակային մասնակցություն

Գրաֆիկ 26

Հաշվետու ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճի կանխատեսումները պարբերաբար վերագնահատվել են վերևի ուղղությամբ

Աղբյուրը՝ ՀՀ ՎԿ, ՀՀ ԿԲ

է ունեցել արժուպային շուկայում՝ ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեության ապահովման նպատակով:

Հաշվի առնելով արտաքին հատվածում և ՀՀ տնտեսությունում պահպանվող գնաճային ազդեցությունները և դրանց զուգահեռ գնաճային սպասումների որոշակի ավելացումը՝ հաշվետու ժամանակահատվածում ԿԲ-ն, ինչպես և նախատեսված էր, վարել է դրամավարկային պայմանների խստացման քաղաքականություն՝ աստիճանաբար կրճատելով և չեզոքացնելով դրամավարկային խթանող դիրքը: Այդ նպատակով ԿԲ-ն համեմատաբար մեծ քայլերով և ընդհանուր հաշվով 3.0 տոկոսային կետով բարձրացրել է վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը՝ սեպտեմբերին սահմանելով 7.25%: Գնահատվում է, որ դրամավարկային պայմանների նման հետևողական խստացումը բավարար ազդեցություն է ունենում առաջանցիկ պահանջարկի կարգավորման, գնաճի զսպման և միջնաժամկետում գնաճի նպատակի ապահովման առումներով:

3.1.2. Գներ

2020 թվականի վերջից գնաճն արագացել է, և, ինչպես կանխատեսվում էր, բարձր գնաճային միջավայրը պահպանվել է հաշվետու ժամանակահատվածում:

Տարեվերջին գնաճի ավելացումը, ընդհանուր առմամբ, պայմանավորվել է բնականոն գնաճի արագացմամբ, ինչին էապես նպաստել է ներմուծված պարենային և ոչ պարենային ապրանքների գնաճը: Վերջինս կրել է ինչպես միջազգային շուկաներում պարենային ապրանքների գների, այնպես էլ դրամի արժեզրկման ազդեցությունը: Այսպես՝ միջազգային շուկաներից փոխանցվող ազդեցությունների հետևանքով ներքին տնտեսությունում դիտվել է «Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն», «Յուղեր և ճարպեր», «Շաքարավազ» ապրանքախմբերի գների կտրուկ աճ: Էներգակիրների միջազգային գների ավելացումն իր ազդեցությունն է փոխանցել վառելիքի գներին: Վառելիքի գների աճի, ինչպես և որոշ երկրների կողմից համավարակի կանխարգելման նպատակով կիրառվող օդային հաղորդակցության սահմանափակումների թուլացման արդյունքում նկատելի աճել են նաև օդային տրանսպորտի սակագները: 12-ամսյա գնաճին էապես նպաստել է նաև դեղագործական ապրանքների գների աճը, ինչը գրեթե ամբողջությամբ պայմանավորվել է համավարակի ընթացքում դրսևորված բարձր պահանջարկով: Հատկանշական է նաև միջազգային բեռնափոխադրումների գների կտրուկ աճը, ինչն իր ազդեցությունն է ունեցել ներմուծվող ապրանքների (հատկապես՝ էլեկտրատեխնիկայի, հագուստի և կոշիկի, ինչպես նաև անձնական խնամքի պարագաների) գնաճի վրա:

2020 թվականի վերջից գնաճն արագացել է, և, ինչպես կանխատեսվում էր, բարձր գնաճային միջավայրը պահպանվել է հաշվետու ժամանակահատվածում:

2021 թվականի առաջին կիսամյակում ապրանքահումքային հիմնական շուկաներում շարունակել են արձանագրվել գնաճային միտումներ՝ պայմանավորված պահանջարկի վերականգնման դրական սպասումների և դիտված մի շարք առաջարկի գործոնների ազդեցությամբ, ինչն արտահայտվել է նաև ՀՀ ներմուծված պարենային ապրանքների գների ավելացմամբ: Մինչույն ժամանակ, ներքին տնտեսությունում պահանջարկի՝ սպասվածից ավելի արագ վերականգնմանը զուգընթաց, նշված ժամանակահատվածում արձանագրվել է նաև տեղական արտադրության ապրանքների և ծառայությունների գների բարձր աճ, ինչի ներքո համեմատաբար բարձր գնային կոշտություններ ունեցող մի շարք ծառայությունների (բժշկական, վարսավիրանոցային, իրավաբանական, փոստային) գներ ճշգրտվել են:

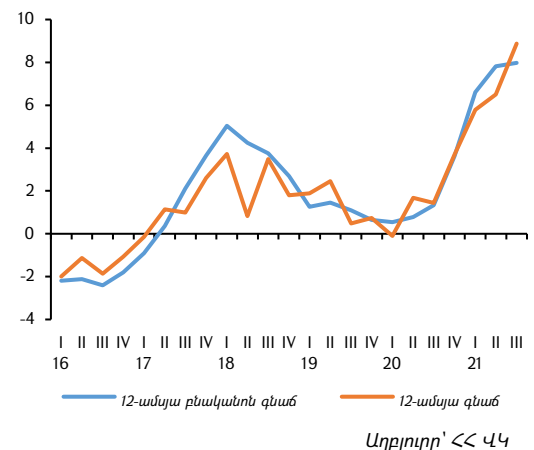
Բացի վերը նշված գործոններից, գնաճի արագացմանը էապես նպաստել է 2021 թվականի երրորդ եռամսյակում սեզոնային պարենային ապրանքների՝ սեզոնին ոչ բնորոշ առավել թույլ գնանկումային դրսևորումը: Հատկապես բանջարեղենի ավելի թույլ գնանկումային վարքագծի վրա իրենց ազդեցությունն են ունեցել ինչպես վատ եղանակային պայմանները, այնպես էլ որոշ առանձին ապրանքատեսակների ցանքատարածությունների կրճատումն ու արտահանման աճը:

Կարգավորվող ծառայությունների սակագները տարվա ընթացքում դրսևորել են թույլ գնաճային տատանողականություն՝ 2021 թվականի երրորդ եռամսյակում արձանագրելով տ/տ 0.6% աճ:

«Ծխախոտային արտադրատեսակներ» և «Ալկոհոլային խմիչքներ» ապրանքախմբերի գների աճը, ինչպես և գնահատվում էր, շարունակել է կրել տարեսկզբին ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը:

Գրաֆիկ 27

2020 թ. վերջից դիտվել է 12-ամսյա թե՛ ընդհանուր և թե՛ բնականոն գնաճերի արագ տեմպերով ավելացում

Աղյուսակ 4

Սպառողական գների աճն ըստ հիմնական նպաստում ունեցող ապրանքախմբերի			
Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռներ	12-ամսյա գնաճ, 2021 թ. հունիսի դրությամբ	Նպաստում
Բնականոն գնաճ	74.4	8.0	5.9
Հացաբովկեղեն և ծավարեղեն	7.7	9.5	0.7
Միս	9.7	9.0	0.9
Յուղեր և ճարպեր	2.3	27.1	0.6
Շաքարավազ	0.4	31.1	0.1
Ալկոհոլային խմիչքներ	2.9	8.6	0.2

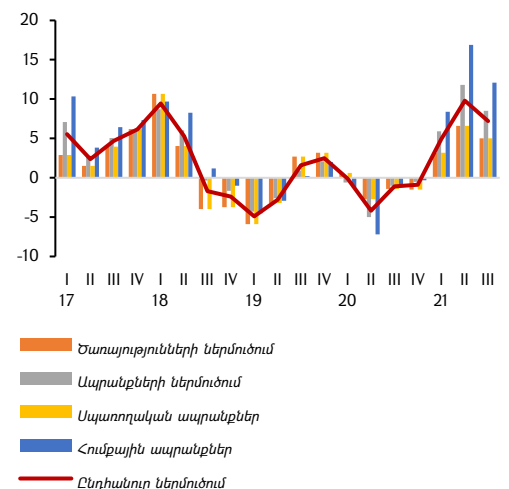
Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռներ	12-ամսյա գնաճ, 2021 թ. հունիսի դրությամբ	Նպաստում
Ծխախոտային արտադրատեսակներ	1.6	10.4	0.2
Հագուստ	2.5	12.9	0.3
Կոշիկ	1.6	11.7	0.2
Կենցաղային սարքեր	0.5	12.4	0.1
Դեղագործական ապրանքներ, բժշկական սարքավորանք և սարքեր	4.0	9.5	0.4
Վառելիք	6.0	10.3	0.6
Օդային մարդատար տրանսպորտի ծառայություն	0.6	22.2	0.1
Ամբուլատոր ծառայություն	2.9	2.3	0.1
Սեզոնային պարենային ապրանքներ	9.6	28.3	2.7
Ձուլ	1.3	27.4	0.4
Մրգեր	3.7	-3.0	-0.1
Բանջարեղեն	4.7	64.5	3.0
Կարգավորվող ծառայություններ	16.0	0.6	0.1

Ներմուծման գներ: 2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում համաշխարհային տնտեսությունում պարենային ապրանքների գների աճն արտահայտվել է ՀՀ ներմուծման դոլարային գների աճի արագացմամբ: Վերջիններս բարձր են նախորդ տարվա նույն եռամսյակի մակարդակից: ՀՀ ներմուծման դոլարային գները երրորդ եռամսյակի ընթացքում, նախորդ եռամսյակի համեմատությամբ, աճել են 0.8%-ով, որի պարագայում նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ գների աճը կազմել է տ/տ 7.2%: Երրորդ եռամսյակի ընթացքում հիմնականում աճ է արձանագրվել միջանկյալ սպառման ապրանքների դոլարային գներում:

Ինչ վերաբերում է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ զարգացումներին, ապա տ/տ 7.2% աճին հիմնականում նպաստել է նավթի, ցորենի և շաքարավազի գների տ/տ աճը: Ընդ որում՝ ներմուծվող միջանկյալ սպառման գրեթե բոլոր ապրանքների մասով տ/տ աճ է արձանագրվել: Սպառողական ապրանքների գների նախորդ տարվա նույն եռամսյակի նկատմամբ աճը հիմնականում պայմանավորվել է Եվրոմիության, Չինաստանի և Ռուսաստանի սպառողական ապրանքների դոլարային գների աճով:

Գրաֆիկ 28

2021 թ. երրորդ եռամսյակում ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման դոլարային գները նախորդ տարվա նույն եռամսյակի համեմատ պահպանվել են բարձր մակարդակում, տ/տ, %

Աղբյուրը՝ ՀՀ ԿՔ հաշվարկներ

3.2. Տնտեսական զարգացումներ

3.2.1. Տնտեսության դիրքը

Հաշվեքու ժամանակահատվածում ՀՆԱ ճեղքվածքը որոշակիորեն նվազել է, սակայն պահպանվել է դրական տիրույթում: 2021 թվականի երրորդ եռամսյակում տնտեսական աճը կազմել է 2.7% (տե՛ս բաժին 3.2.3), ինչը ցածր է ԿԲ նախորդ կանխատեսումից և հիմնականում պայմանավորված է եղել առաջարկի ժամանակավոր գործոնների (անբարենպաստ եղանակային պայմանների և արդյունաբերության ճյուղում առկա անորոշությունների, ինչպես նաև հարկային համակարգում սպասվող փոփոխությունների) ազդեցության ներքո գյուղատնտեսության և արդյունաբերության ճյուղերի սպասվածից ավելի ցածր մակարդակով: Համախառն պահանջարկը ևս ցածր է եղել նախորդ գնահատականներից, ինչպես նաև էապես փոխվել է պահանջարկի կառուցվածքը: Ի տարբերություն տարվա առաջին կիսամյակում ներքին պահանջարկի գերակշիռ դերի՝ հաշվետու եռամսյակում տնտեսական աճը հիմնականում տեղի է ունեցել արտաքին պահանջարկի հաշվին: Արդյունքում՝ ՀՆԱ ճեղքվածքը որոշակիորեն նվազել է, սակայն պահպանվել է դրական տիրույթում, ինչը համահունչ է նաև սպառողական շուկայում բարձր գնաճային միջավայրին:

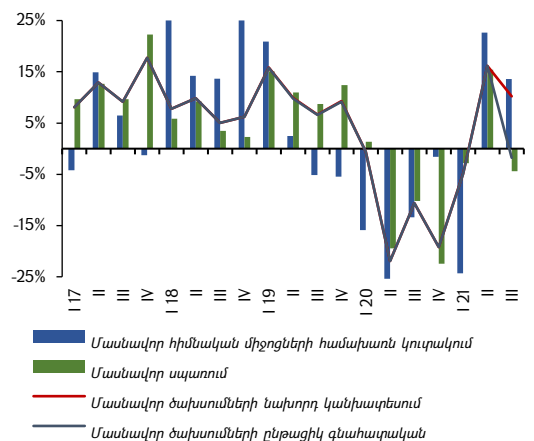
2021 թվականի երրորդ եռամսյակում տնտեսական աճը կազմել է 2.7%:

3.2.2. Տնտեսության ծախսային կողմը

2021 թվականի երրորդ եռամսյակում տնտեսական աճը կազմել է 2.7%, ինչը ցածր է նախորդ գնահատականներից: Տնտեսական աճին հիմնականում դրական նպաստում են ապահովել պետական ծախսումների և զուտ արտահանման փաստացի բարձր ցուցանիշները, իսկ ներքին պահանջարկը համեմատաբար ավելի թույլ դրսևորում է ունեցել: Պահանջարկի դեպի ներքև շեղումը պայմանավորված է եղել մասնավոր սպառման անկմամբ. նախորդ ծրագրի համեմատությամբ գրանցվել է 4.4% անկում, այնինչ սպասվում էր, որ պահանջարկի տեսանկյունից հիմնական շարժիչ ուժը կշարունակի մնալ մասնավոր սպառումը, և նախկինում զսպված պահանջարկն ավելի արագ կդրսևորվի, իսկ մասնավոր խնայողություններն ավելի արագ կնվազեն: Մյուս կողմից՝ սպասվածից ավելի բարձր է եղել մասնավոր ներդրումների աճը՝ 13.6%, ինչը, սակայն, էական դրական նպաստում չի ունեցել մասնավոր ծախսումների ավելացմանը: Այս առումով, երրորդ եռամսյակում գրանցվել է 1.8% մասնավոր ծախսումների անկում:

Գրաֆիկ 29

Մասնավոր ծախսումների կառուցվածքը (տ/տ աճ)

Աղբյուր՝ ՀՀ ՎԿ, ՀՀ ԿԲ գնահատում

2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում համաշխարհային և ներքին տնտեսությունների՝ սպասվածին գրեթե համահունչ զարգացումների ներքո ապրանքների և ծառայությունների արտահանման աճի տեմպերը բավականին գերազանցել են ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման աճի տեմպերը:

Ծառայությունների արտահանման, մասնավորապես՝ զբոսաշրջության արտահանման աճի տեմպերը բարձր են եղել ՀՀ ԿԲ կանխատեսումներից: Միաժամանակ նշենք, որ ներքին թույլ պահանջարկն արտահայտվել է ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման ավելի ցածր աճով, քան կանխատեսվում էր:

2021 թ. երրորդ եռամսյակում ապրանքների և ծառայությունների իրական արտահանման աճը կազմել է տ/տ 29.6%, իսկ ապրանքների և ծառայությունների իրական ներմուծման աճը՝ տ/տ 10.6%: Զբոսաշրջության ներմուծման ցածր մակարդակը հիմնականում պայմանավորվել է այլ երկրների՝ ՀՀ-ից զբոսաշրջիկների ընդունման զգուշավոր քաղաքականությամբ:

Ամփոփելով նշենք, որ երրորդ եռամսյակում զուտ իրական արտահանման նպաստումը ՀՆԱ-ին եղել է առավել դրական, քան կանխատեսվում էր:

2021 թ. երրորդ եռամսյակում ֆիզիկական անձանց դրամական զուտ փոխանցումների (ներառում է սեզոնային աշխատողների վարձատրությունը և անձնական տրանսֆերտները) դոլարային ծավալները, ըստ գնահատումների, կավելանան տ/տ շուրջ 10.0%-ով՝ գրեթե համահունչ ՀՀ ԿԲ նախորդ եռամսյակի ծրագրում նշված աճին:

Վերը նշված զարգացումների արդյունքում 2021 թ. երրորդ եռամսյակում, ըստ գնահատումների, ընթացիկ հաշվի հավելուրդ է ձևավորվել՝ հիմնականում պայմանավորված ծառայությունների զուտ արտահանման՝ կանխատեսվածից ավելի մեծ հավելուրդով:

Հարկաբյուջեբային քաղաքականություն²⁰: 2021 թվականի երրորդ եռամսյակում բյուջեի փաստացի եկամուտները գերակատարվել են ԿԲ կանխատեսածի²¹ նկատմամբ, իսկ ծախսերը և տնտեսությանը տրամադրվող զուտ վարկավորումը եղել են կանխատեսվածի շրջանակում: Նախորդ եռամսյակի համեմատությամբ, ըստ ազդակի²² գնահատականի, ամբողջական պահանջարկի վրա և՛ եկամուտները, և՛ ծախսերը ունեցել են զսպող ազդեցություն. համապատասխանաբար՝ 0.6 և 1.6 տոկոսային կետ: Ընդ որում, կանխատեսվածի համեմատությամբ եկամուտներն ավելի զսպող ազդեցություն են ունեցել, իսկ ծախսերի ազդակը եղել է ծրագրվածին համահունչ:

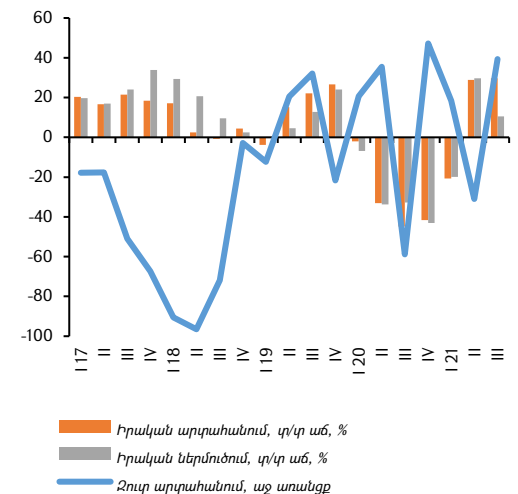
²⁰ Հարկաբյուջեբային հավաճի վերլուծությունը կատարվել է չորրորդ եռամսյակի համախմբված բյուջեի փաստացի ցուցանիշներով:

²¹ Եկամուտների եռ. ծրագրի գնահատականը հիմնված է հարկերի հավաքագրման փաստացի միջոցների և ՀՀ ֆինանսների նախարարության ամսական օպերատիվ ծրագրերի վրա: Ծախսերի մասով կանխատեսումը ևս ԿԲ գնահատումն է:

²² Հարկաբյուջեբային ազդակը հաշվարկվում է՝ նախորդ եռամսյակի նկատմամբ:

Գրաֆիկ 30

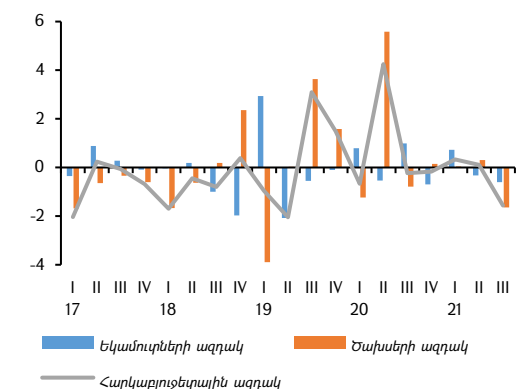
Զուտ արտահանման դիրքը բարելավվել է 2021 թ. երրորդ եռամսյակում (զուտ իրական արտահանում, տ/տ %, դրական նշանը՝ բարելավում)

Աղբյուր՝ ՀՀ ՎԿ

Գրաֆիկ 31

2021 թվականի երրորդ եռամսյակում հարկաբյուջետային քաղաքականության զսպող ազդեցությունը պայմանավորված է առավելագույն ծախսերի գնաճի ազդեցությամբ:

Աղբյուր՝ ՀՀ ԿԲ գնահատում

2021 թվականի երրորդ եռամսյակում բյուջեի փաստացի եկամուտները կազմել են ԿԲ գնահատականի²³ 103.3%-ը՝ պայմանավորված ինչպես հարկային եկամուտների ավելի հավաքագրմամբ, այնպես էլ այլ եկամուտների բարձր մուտքերով: Հարկերի և տուրքերի տ/տ աճը կազմել է շուրջ 15%, որը պայմանավորված է հիմնականում ավելացված արժեքի հարկի, մաքսատուրքերի, դրոշմանիշային վճարների ու արտահանման տուրքի աճով:

Եկամուտների ազդակը երրորդ եռամսյակում, 2021 թ. երկրորդ եռամսյակի նկատմամբ, կազմել է 0.6 տոկոսային կետ զսպող:

Պետական բյուջեի ծախսերը և տնտեսությանը տրամադրված զուտ վարկավորումը երրորդ եռամսյակում եղել են ԿԲ կանխատեսածին համահունչ: Պետական ծախսերի եռամսյակային տ/տ աճը կազմել է 4.4%: Պետական բյուջեի ծախսերի կառուցվածքում **պետական սպառումը և ոչ ֆինանսական ակտիվների** գծով փաստացի ծախսերը իրականացվել են ԿԲ կանխատեսածին համապատասխան:

Արդյունքում՝ պետական ծախսերը համախառն պահանջարկի վրա, նախորդ եռամսյակի նկատմամբ, ունեցել են 1.6 տոկոսային կետ զսպող ազդեցություն:

Եկամուտների և ծախսերի վերոնշյալ զարգացումների ներքո երրորդ եռամսյակում ձևավորվել է պետական բյուջեի 72.1 մլրդ դրամի պակասուրդ, որը փոքր-ինչ ներքև է շեղվել ԿԲ-ի կողմից գնահատված պակասուրդի ցուցանիշից: Մինչև ժամանակ, համախմբված բյուջեի պակասուրդը կազմել է շուրջ 73.0 մլրդ դրամ:

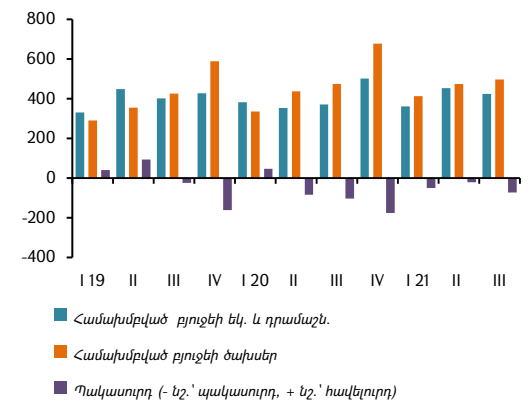
Պակասուրդը ֆինանսավորվել է բացառապես ներքին աղբյուրների հաշվին, մասնավորապես՝ պետական արժեթղթերի տեղաբաշխումից ստացված զուտ մուտքերը կազմել են 72.1 մլրդ դրամ:

Ամփոփելով նշենք, որ 2021 թ. երրորդ եռամսյակում պահանջարկի և գնաճի վրա ազդեցության տեսանկյունից հարկաբյուջետային ազդակը եղել է զսպող:

2021 թվականի ինն ամիսների արդյունքներով ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտները կազմել են 1201.5 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ աճելով 11.8%-ով, իսկ հարկերը և տուրքերը կազմել են 1137.3 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ աճելով 11.9%-ով՝ պայմանավորված հիմնականում մաքսատուրքերի, դրոշմանիշային վճարների ու արտահանման տուրքի աճով: Պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են 1349.1 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ աճելով 9.7%-ով: Վերոնշյալ զարգացումների արդյունքում պետական բյուջեի պակասուրդը կազմել է

Գրաֆիկ 32

Համախմբված բյուջեի հիմնական ցուցանիշներ (մլրդ ՀՀ դրամ)

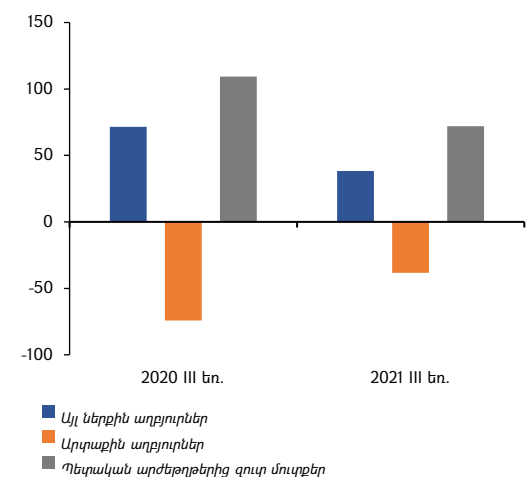

Աղբյուրը՝ ՀՀ ՎԿ

2021 թ. երրորդ եռամսյակում պահանջարկի և գնաճի վրա ազդեցության տեսանկյունից հարկաբյուջետային ազդակը եղել է զսպող:

Գրաֆիկ 33

2021 թ. երրորդ եռամսյակում ձևավորվել է պետբյուջեի պակասուրդ, որը ֆինանսավորվել է ներքին աղբյուրների հաշվին (մլրդ ՀՀ դրամ)

Աղբյուրը՝ ՀՀ ՖՆ

²³ ԿԲ եկամուտների տարեկան ծրագիրը համընկնում է Կառավարության՝ տվյալ պահին առկա տարեկան ճշգրիտ ծրագրի հետ, որը ներառում է նաև հաշվետու ժամանակահատվածում օրենսդրության համաձայն կատարված փոփոխությունները: Եկամուտների եռամսյակային ԿԲ գնահատումները հիմնված են ընթացիկ զարգացումների և ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից տրամադրվող ամսական ծրագրերի վրա:

147.5 մլրդ դրամ: 2021 թվականի ինն ամիսների արդյունքում ևս հարկաբյուջետային քաղաքականության ազդեցությունն ամբողջական պահանջարկի վրա գնահատվում է զսպող:

3.2.3. Տնտեսության արտադրական կողմը

2021 թվականի երրորդ եռամսյակում ՀՆԱ աճը կազմել է 2.7%, ինչը բավականին ցածր է ԿԲ կանխատեսած ցուցանիշից: Սպասումների համեմատությամբ խոր անկում է գրանցվել գյուղատնտեսության ճյուղում՝ պայմանավորված անբարենպաստ եղանակային պայմանների պարագայում բուսաբուծության ճյուղի մեծ անկմամբ: Տնտեսական աճին մեծ բացասական նպաստում է ունեցել նաև արդյունաբերության ճյուղը՝ հիմնականում հանքարդյունաբերության ճյուղի պահպանվող նվազումների հաշվին՝ պայմանավորված ոլորտում առկա քաղաքականության և ներդրումային անորոշություններով: Սպասվածից ավելի փոքր անկում է գրանցվել շինարարության ճյուղում. նկատենք, որ վերջին ամիսներին կազմակերպության և բնակչության միջոցների հաշվին իրականացվող շինարարությունը սկսել է որոշակիորեն ակտիվանալ, ինչն արտահայտվում է նաև դիտարկվող եռամսյակում համեմատաբար ավելի բարձր ներդրումների ցուցանիշով: Տնտեսական աճին շարունակում է ամենամեծ դրական նպաստումն ունենալ ծառայությունների ճյուղը, որի աճը համահունչ է եղել ԿԲ սպասումներին՝ կազմելով 8.6%:

3.2.4. Աշխատանքի շուկա

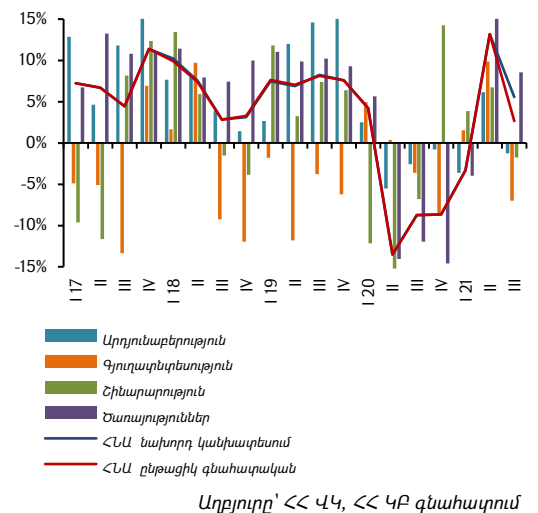
2021 թվականի երրորդ եռամսյակում մասնավոր հատվածի անվանական աշխատավարձերի աճի տեմպը մոտ է եղել ԿԲ նախորդ կանխատեսումներին և կազմել 10.1%՝ հիմնականում պայմանավորված ծառայությունների ոլորտի աճով: Հատկապես բարձր աճ է գրանցվել փոխադրումների և պահեստային տնտեսության, կացության և հանրային սննդի, ինչպես նաև տեղեկատվության և կապի ոլորտներում: Մասնավոր հատվածի իրական աշխատավարձերի աճի տեմպը երրորդ եռամսյակում կազմել է շուրջ 3.7%:

2021 թվականի երրորդ եռամսյակում գործազրկության մակարդակը գնահատվում է 15.6%, ինչը համահունչ է ԿԲ նախորդ կանխատեսումներին: Մասնավոր աշխատավարձերի բարձր աճը և գործազրկության մակարդակի գնահատված ցածր ցուցանիշը վկայում են աշխատուժի շուկայի որոշակի աշխուժացման մասին, ինչը համահունչ է տնտեսությունում գնահատվող դրական ՀՆԱ ճեղքվածքին և արտացոլում է նաև աշխատուժի առաջարկի կրճատումը՝ պայմանավորված 2021 թվականի սկզբից դիտարկվող միգրացիայի միտումներով:

²⁴ Միավոր աշխատուժի ծախսերում արտադրողականությունը ներկայացված է բացասական նպաստումով:

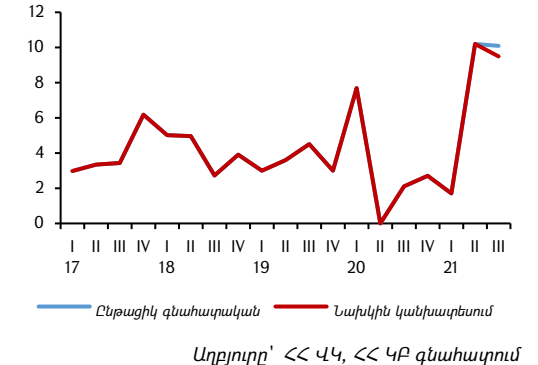
Գրաֆիկ 34

ՀՆԱ ճյուղային կառուցվածքը (տ/տ աճ, %)

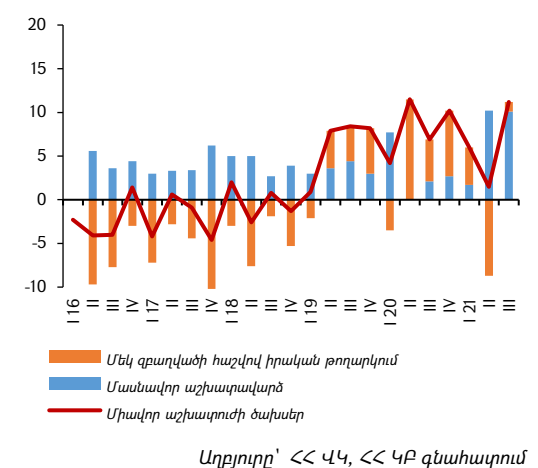
Գրաֆիկ 35

Մասնավոր անվանական աշխատավարձ (տ/տ աճ, %)

Գրաֆիկ 36

Միավոր աշխատուժի ծախսեր (տ/տ աճ, %)

Հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռնարկությունների միավոր աշխատուժի ծախսերի աճը որոշակիորեն արագացել է՝ կազմելով 6.5% և արտացոլում է միավոր աշխատուժի հաշվով թողարկման աճի նկատմամբ մասնավոր աշխատավարձերի առաջանցիկ աճը: Արդյունքում՝ աշխատուժի շուկայի կողմից գնաճային ճնշումները պահպանվել և հաշվետու եռամսյակում որոշակիորեն մեծացել են:

3.3. Ֆինանսական շուկայի զարգացումներ

2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում ԿԲ-ն վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը բարձրացրել է 0.75 տոկոսային կետով և սահմանել 7.25%:

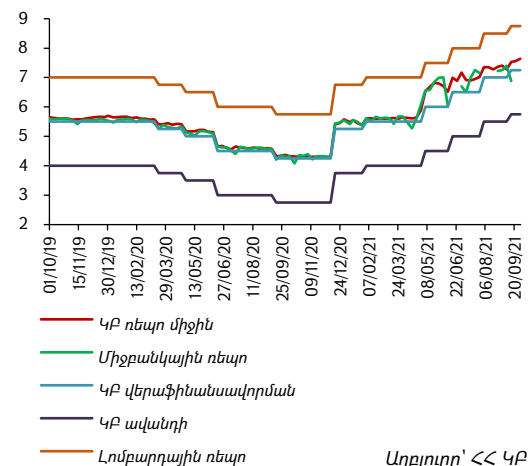
Հաշվի առնելով պահպանվող բարձր գնաճային միջավայրի պայմաններում արտաքին ու ՀՀ տնտեսություններից սպասվող գնաճային ազդեցությունները, միաժամանակ կարևորելով խթանող դրամավարկային դիրքի չեզոքացումը՝ ԿԲ խորհուրդը վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը բարձրացնելու որոշում էր կայացրել և՛ օգոստոսին (0.5 տոկոսային կետով), և՛ սեպտեմբերին (0.25 տոկոսային կետով): ԿԲ խորհուրդը ազդակ էր հաղորդել նաև կանխատեսված ուղեգծից գնաճի շեղման ռիսկերի դրսևորման պարագայում համարժեքորեն արձագանքելու վերաբերյալ՝ ապահովելու գների կայունության նպատակի իրագործումը:

Աղյուսակ 5

ՀՀ ֆինանսական շուկայի միջին տոկոսադրույքները								
Ցուցանիշներ	16.09.20-27.10.20	28.10.20-15.12.20	16.12.20-02.02.21	03.02.21-16.03.21	17.03.21-04.05.21	05.05.21-15.06.21	16.06.21-03.08.21	15.09.21-02.11.21
ԿԲ վերաֆինանսավորման տոկոսադրույք (եռամսյակի վերջի դրությամբ)	4.25	4.25	5.25	5.5	5.5	6.0	6.5	7.00
ԿԲ ռեպո տոկոսադրույք	4.33	4.31	5.47	5.61	5.67	6.7	6.97	7.34
Միջբանկային ռեպո տոկոսադրույք (մինչև 7 օր)	4.25	4.29	5.49	5.54	5.62	6.59	6.9	7.14
Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերություններն ըստ եկամտ. կորի (եռ. վերջի դրությամբ)								
Կարճաժամկետ պարտատոմսեր՝ 1 տարի	5.59	5.94	6.6	6.83	6.81	7.15	7.59	8.18
Միջնաժամկետ պարտատոմսեր՝ 5 տարի	6.92	7.36	8.18	8.19	8.24	8.37	8.75	9.37
Երկարաժամկետ պարտատոմսեր՝ 30 տարի	8.71	8.98	9.32	9.17	9.25	9.45	9.55	10.03

Գրաֆիկ 37

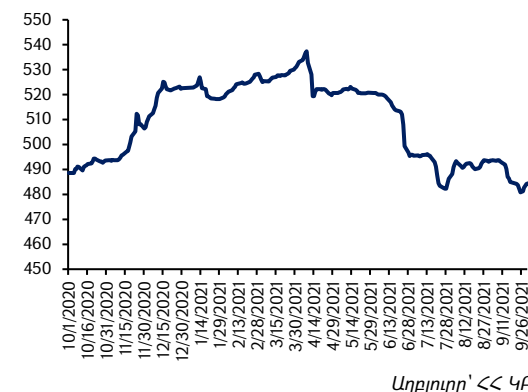
Եռամսյակի ընթացքում կարճաժամկետ տոկոսադրույքները շարունակել են ձևավորվել ԿԲ քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ

2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում ԿԲ-ն վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը բարձրացրել է 0.75 տոկոսային կետով և սահմանել 7.25%:

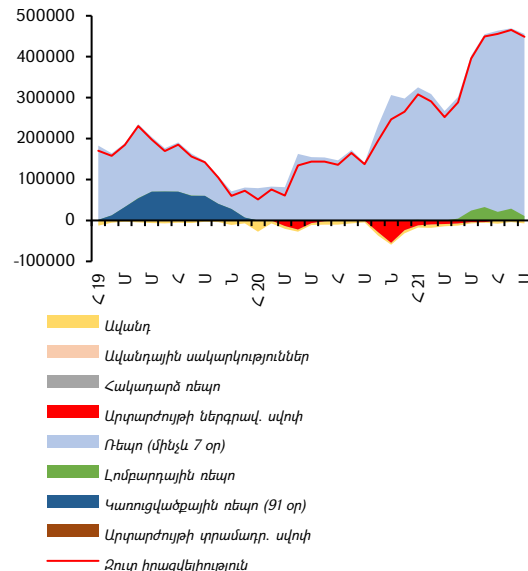
Գրաֆիկ 38

USD/AMD փոխարժեքի դինամիկան 2020 հոկտեմբեր - 2021 սեպտեմբեր

Գրաֆիկ 39

ՀՀ ԿԲ գործառնությունների միջոցով իրացվելիության տրամադրման և ներգրավման ծավալները (միջին ամսական պաշար, մլն ՀՀ դրամ)

2021 թ. երրորդ եռամսյակի ընթացքում ևս ֆինանսական շուկայում եղել է դրամային կարճաժամկետ իրացվելիության նկատմամբ պահանջարկի բարձր մակարդակ, ինչը մասամբ պայմանավորված էր նաև նախորդ եռամսյակի ընթացքում պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի փոփոխությամբ: Ստեղծված իրավիճակում կենտրոնական բանկը ամբողջովին բավարարել է բանկերի կողմից ներկայացված իրացվելիության պահանջարկը՝ պահպանելով շուկայական տոկոսադրույքները ԿԲ քաղաքականության տոկոսադրույքի շրջակայքում:

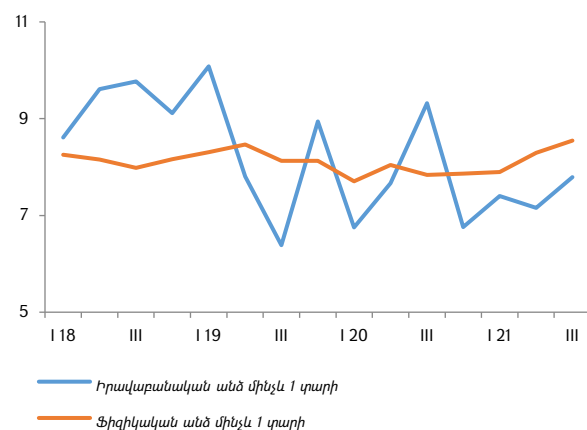
Արժույթային շուկայում եռամսյակի ընթացքում ՀՀ դրամ / ԱՄՆ դոլար փոխարժեքը շարունակել է արժևորման վարքագիծ դրսևորել. եռամսյակային միջին փոխարժեքի արժևորումը նախորդ եռամսյակի համեմատությամբ կազմել է 6.07%: Ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեության ապահովման նկատառումներից ելնելով՝ արժույթային շուկայում ձևավորված իրավիճակային խնդիրները և ժամանակավոր խաթարումները չեզոքացնելու նպատակով ԿԲ-ն արժույթային շուկայում այս եռամսյակում իրականացրել է փոքր՝ 10.0 մլն ԱՄՆ դոլարի չափով զուտ առք:

Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի բարձրացումներն իրենց ազդեցությունն են թողել նաև պետական պարտատոմսերի շուկայի բոլոր հատվածներում: Սեպտեմբերի վերջին եկամտաբերության կորի ողջ երկայնքով տոկոսադրույքի բարձրացումը նախորդ եռամսյակի վերջի համեմատությամբ միջինում կազմել է 0.8 տոկոսային կետ:

ԿԲ քաղաքականության ազդեցությունը նկատելի է նաև բանկերի կողմից դրամով ներգրավված միջոցների՝ հատկապես մինչև 1 տարի ժամկետով տոկոսադրույքների վարքագծում:

Գրաֆիկ 42

2021 թ. երրորդ եռամսյակում տոկոսադրույքների աճ նկատվել է մինչև 1 տարի ժամկետայնությամբ ավանդներում

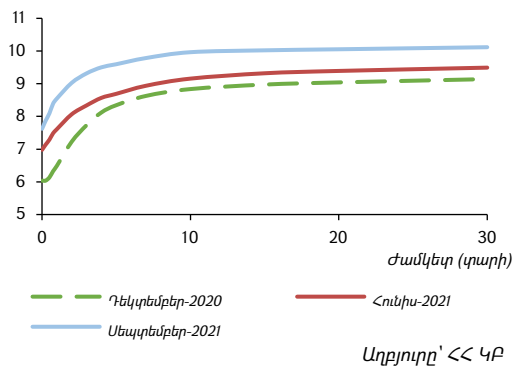

Աղբյուր՝ ՀՀ ԿԲ

Գրաֆիկ 40

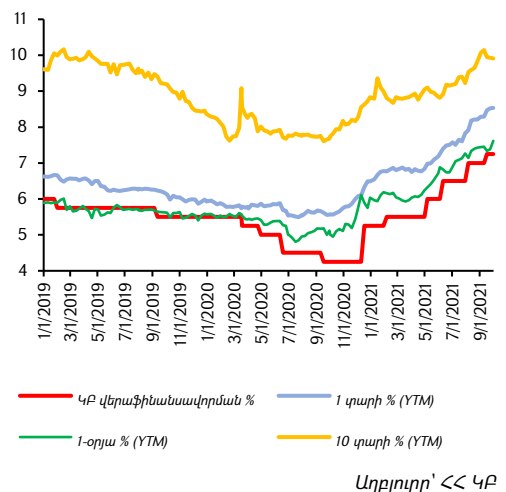
2021 թ. երրորդ եռամսյակում պետական պարտատոմսերի եկամտաբերություններն աճել են կորի ողջ երկայնքով

Մինչև մարում %

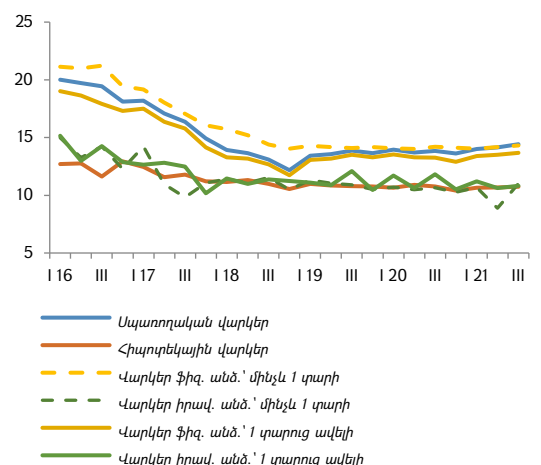
Գրաֆիկ 41

ԿԲ վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի և ՊՊ եկամտաբերությունների դինամիկան

Գրաֆիկ 43

2021 թ. երրորդ եռամսյակում վարկավորման տոկոսադրույքների աճ նկատվել է գրեթե բոլոր վարկատեսակներում

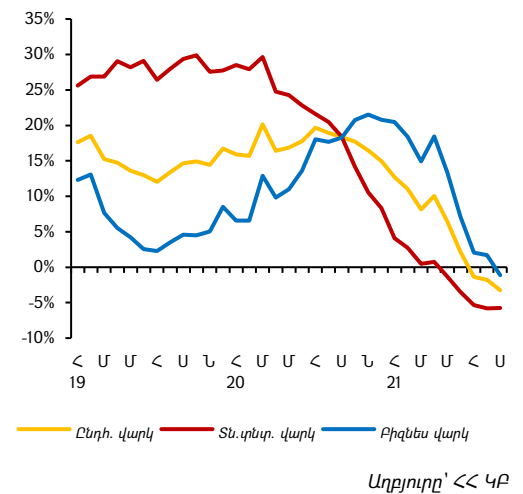
Աղբյուր՝ ՀՀ ԿԲ

Տնտեսաքաղաքական անորոշությունների և ցածր ներդրումային ակտիվության պայմաններում, ինչպես նաև 2020 թ. պետական աջակցության ծրագրերի ավարտից հետո, 2021 թ. նկատվում է բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից վարկավորման ծավալների նվազման միտում՝ բացառությամբ հիպոտեկային վարկերի: Վարկավորման ընդհանուր ծավալը, 12-ամսյա կտրվածքով, 2021 թվականի սեպտեմբերին նվազել է 3.1%-ով:

2021 թ. երրորդ եռամսյակում վարկավորման աճի տեմպերի շարունակական դանդաղումն ուղեկցվել է տոկոսադրույքների որոշակի աճով՝ պայմանավորված ինչպես տնտեսական ռիսկերի հարաբերական գնահատականի, այնպես էլ ԿԲ քաղաքականության տոկոսադրույքների ավելացմամբ. ազդեցությունը դրսևորվել է գրեթե բոլոր վարկատեսակներում:

Գրաֆիկ 44

Բանկերի կողմից տրամադրված վարկերի 12-ամսյա աճի դինամիկան

4. ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Համաձայն ՀՀ ԿԲ 2021 թ. չորրորդ եռամսյակի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի՝ առաջիկայում 12-ամսյա գնաճը կսկսի նվազել և միջնաժամկետ հորիզոնում կմոտենա ու կկայունանա նպատակային ցուցանիշի շուրջ:

Կարճաժամկետ հատվածում գնաճը պայմանավորված կլինի արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններով, պահանջարկի դրական զարգացումներով, ինչպես նաև հասարակության գնաճային սպասումների որոշակի ավելացմամբ: Այս իրավիճակում Կենտրոնական բանկը շարունակում է չեզոքացնել դրամավարկային խթանող դիրքը՝ բարձրացնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը: Միջնաժամկետում գնաճն աստիճանաբար կնվազի և կանխատեսվող հորիզոնի վերջում **կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:**

Կանխատեսվող հորիզոնում գնաճի կանխատեսված հետագծից շեղման ռիսկերը հիմնականում վերևի ուղղությամբ են, և դրանց ցանկացած դրսևորման դեպքում Կենտրոնական բանկը պատրաստ է համապատասխանորեն արձագանքելու՝ գների կայունության նպատակի իրագործումն ապահովելու համար:

Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ

**2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ի ՀՀ ԿԲ խորհրդի նիստին
մասնակցում էին**

**ՀՀ ԿԲ նախագահ Մ. Գալստյանը, ՀՀ ԿԲ նախագահի
տեղակալներ Ն. Երիցյանը և**

**Վ. Աբրահամյանը, խորհրդի անդամներ Ա. Ստեփանյանը,
Հ. Ղահրամանյանը, Հ. Խաչատրյանը, Դ. Նահապետյանը,
Ա. Մանուկյանը**

Խորհրդի նիստը սկսվեց դեկտեմբերի 14-ի դրությամբ Իրավիճակային հաշվետվության ներկայացմամբ: Քննարկվեցին գնաճի, արտաքին միջավայրի, իրական, հարկաբյուջետային, ֆինանսական և դրամավարկային հատվածների զարգացումները:

Արձանագրվեց, որ 2021 թ. նոյեմբերին գրանցվել է 1.7% գնաճ՝ նախորդ տարվա նույն ամսվա 1.3% գնաճի դիմաց, որի պարագայում **12-ամսյա գնաճն ավելացել է՝ ամսվա վերջին կազմելով 9.6%:** Ամսվա գնաճին հիմնականում նպաստել է «Սննդամթերք, խմիչք և ծխախոտ» ապրանքախմբի գների 3.3% աճը, որի կառուցվածքում գերակշռել են *միրգ և բանջարեղեն* ենթախմբերի գների համապատասխանաբար՝ 4.8% և 16.4% աճերը: Նոյեմբերին ոչ պարենային ապրանքների գներն աճել են 0.8%-ով, իսկ ծառայությունների գները՝ 0.4%-ով: Ամսվա ընթացքում **12-ամսյա բնականոն գնաճը** ևս, նախորդ ամիսների կայուն վարքագծից հետո, ավելացել է՝ կազմելով **8.4%:**

Ներկայացվեցին արտաքին հատվածի ընթացիկ զարգացումները, որոնց համաձայն ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում շարունակվում է տնտեսական ակտիվության և համախառն պահանջարկի արագ վերականգնումը, չնայած, դրան զուգահեռ, աշխարհում դիտվում է կորոնավիրուսի նոր փոխակերպման արագ տեմպերով տարածում և դրա հետևանքով լրացուցիչ անորոշությունների ու ռիսկերի կուտակում: Միաժամանակ փաստվեց, որ արտաքին պահանջարկի արագ վերականգնմանը զուգահեռ համաշխարհային տնտեսությունում պահպանվող արտադրաշղթաների խաթարումների, ինչպես նաև մի շարք ապրանքային շուկաներում առաջարկի սահմանափակվածության հետևանքով ապրանքահումքային միջազգային շուկաներում, կանխատեսվող ողջ հորիզոնում, գները կձևավորվեն բարձր մակարդակներում: Նման իրավիճակում ՀՀ

գործընկեր երկրներում դիտվում են կանխատեսումների համեմատությամբ ավելի բարձր գնաճային զարգացումներ և գնաճային սպասումների արագացում: Վերջինս մեղմելու և միջնաժամկետ հատվածում գնաճի թիրախն ապահովելու նպատակով գործընկեր երկրների ԿԲ-ները շարունակում են խստացնել դրամավարկային պայմանները:

Խորհուրդը քննարկեց ՀՀ տնտեսության զարգացումները, արձանագրվեց, որ տնտեսական ակտիվությունը գնահատվում է սպասվածից ավելի ցածր՝ հիմնականում պայմանավորված գյուղատնտեսության և արդյունաբերության ճյուղերի աճի դանդաղմամբ: Միևնույն ժամանակ, համախառն պահանջարկի դրական զարգացումները պահպանվում են, որին, ի տարբերություն նախորդ եռամսյակների, ներկայումս մեծապես նպաստում է արտաքին բարձր պահանջարկը՝ պայմանավորված սպասվածի համեմատությամբ զբոսաշրջության աճի ավելի բարձր տեմպերով: Չնայած դեռևս թույլ ներքին պահանջարկին, ապրանքների արտահանման ոլորտում որոշակի դանդաղման պայմաններում գնահատվում է, որ տարեվերջին կարճաժամկետի ապրանքային հաշվեկշռի որոշակի վատացում, ինչը մասամբ կփոխհատուցվի զբոսաշրջության զուտ արտահանման առավել դրական զարգացումների ազդեցությամբ: Ըստ ընթացիկ գնահատման՝ ինչպես 2021 թ-ին, այնպես էլ միջնաժամկետ հատվածում, պարտքի կայունության սկզբունքի ներքո կառուցվող հարկաբյուջետային կոնսոլիդացիան որոշակի զսպող ազդեցություն կունենա ներքին պահանջարկի վրա: Սակայն 2022 թ-ին նախատեսվող մեծածավալ կապիտալ ծախսերի իրականացման արդյունքում զսպող ազդեցությունը զգալիորեն կմեղմվի, ինչը նաև դրականորեն կնպաստի տնտեսական ներուժի վերականգնմանը:

Քննարկվեցին նաև ՀՀ ֆինանսական շուկայի զարգացումները, արձանագրվեց, որ հաշվետու ժամանակահատվածում կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքները ձևավորվել են ԿԲ քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ: Նշվեց, որ, քաղաքականության տոկոսադրույքն անփոփոխ թողնելու վերջին որոշմանը համահունչ, շուկայական տոկոսադրույքները նոյեմբերին ցուցաբերել են համեմատաբար կայուն վարքագիծ:

Խորհրդին ներկայացվեցին ձևավորված գնաճային զարգացումներն ու գնաճային սպասումների վերաբերյալ գնահատականները: Արձանագրվեց, որ գնաճի արագացումն այս անգամ հիմնականում պայմանավորվել է արտաքին բարձր գնաճային միջավայրից փոխանցվող ազդեցություններով: Ընդ որում, միջազգային շուկաներում ձևավորված բարձր գնաճը նախկինում թե՛ արտաքին վերլուծաբանների և թե՛ ԿԲ գնահատմամբ 2022 թ-ին, առաջարկը խաթարող գործոնների չեզոքացման պայմաններում, աստիճանաբար կնվազեր:

Սակայն ներկայումս գնահատվում է, որ արժեշտների խաթարումները կպահպանվեն ավելի երկար ժամանակահատվածում, ինչի ներքո առաջատար երկրների կենտրոնական բանկերն արդեն վերանայում են դրամավարկային քաղաքականությունների վերաբերյալ մոտեցումները: Նման իրավիճակում արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների և պահանջարկի դրական զարգացումների պայմաններում դիտվում է եռամսյակային բնականոն գնաճի արագացում, ինչը, ըստ գնահատականների, նպաստում է նաև հասարակության գնաճային սպասումների որոշակի ավելացմանը:

Իրավիճակային հաշվետվության և արտաքին ու ներքին մակրոտնտեսական զարգացումների վերաբերյալ քննարկումից հետո Խորհրդին անցավ դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունների քննարկմանն ու քաղաքականության տոկոսադրույքի որոշման կայացմանը: Հաշվի առնելով արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների էական ավելացումը, ինչպես նաև գնաճային սպասումների գնահատվող զարգացումները՝ ***Կանխադրենք թիվը Խորհրդի քննարկմանն էր ներկայացրել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 0.75 տոկոսային կետով բարձրացնելու առաջարկ:*** Չնայած Խորհրդի բոլոր անդամները հավանության արժանացրին ներկայացված կանխատեսման բազային սցենարը և հիմնական դատողությունները, սակայն քննարկեցին քաղաքականության արձագանքի նաև այլ մոտեցումներ: Մասնավորապես, Խորհրդի անդամների մի մասը կարծում էր, որ գնաճային գործոնների և սպասումների ավելացման պայմաններում քաղաքականության տոկոսադրույքի բարձրացումն անհրաժեշտ է, սակայն ոչ առաջարկվող մեծ քայլով՝ հաշվի առնելով կուտակված անորոշությունները: Իսկ Խորհրդի անդամներից մի քանիսը գտնում էին, որ աշխարհում համավարակի նոր դրսևորումների, ներքին պահանջարկի զարգացումների ու համաշխարհային առաջարկի սահմանափակության գործոնների հետ կապված, ինչպես նաև մի շարք աշխարհաքաղաքական անորոշությունների ներքո նպատակահարմար է այս պահին ձեռնպահ մնալ դրամավարկային պայմանների վերանայումից՝ դիտարկելով առաջիկայում դրամավարկային քաղաքականության խստացման անհրաժեշտությունը: Արդյունքում՝ ***ԿԲ խորհուրդը ձայների մեծամասնությամբ որոշեց բարձրացնել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 0.5 տոկոսային կետով:*** Նման պայմաններում կանխատեսվում էր, որ 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար կնվազի և կանխատեսվող միջնաժամկետ հորիզոնում կմոտենա նպատակային 4% ցուցանիշին ու կկայունանա դրա շուրջ:

ԿԲ խորհուրդը գնահատում էր, որ տնտեսական հեռանկարների մասով դեռևս պահպանվող անորոշությունների ներքո կանխատեսված միջնաժամկետ ուղեգծից գնաճի շեղման ռիսկերը հիմնականում վերևի ուղղությամբ են՝ կապված միջազգային շուկաներում

արժեշտների խաթարումների և առաջարկի սահմանափակումների առավել երկար պահպանման, համավարակի հնարավոր զարգացումների և տարածաշրջանի աշխարհաքաղաքական զարգացումներից բխող անորոշությունների ու ֆինանսական շուկայի տատանողականության աճի հետ: Դրանց դրսևորման պարագայում ԿԲ-ն պատրաստ է համարժեքորեն արձագանքել՝ ապահովելով գների կայունության նպատակի իրագործումը:

Խորհուրդը հաստատեց ԿԲ գործիքների տոկոսադրույքների վերաբերյալ որոշումը և առաջարկվող մամուլի հաղորդագրությունը, որոնք կցվում են:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ**

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ
ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՄԱՆ ԵՎ
ՎԵՐԱՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ՄԱՍԼՈ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ**

Ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, 20-րդ հոդվածի «գ» և «ե» կետերով և «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի դրույթներով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը որոշում է

1. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը սահմանել 7.75%:

2. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից տրամադրվող լոմբարդային ռեպո գործիքի տոկոսադրույքը սահմանել 9.25%:

3. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից դրամական միջոցների ներգրավման գործիքի տոկոսադրույքը սահմանել 6.25%:

4. Հավանություն տալ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ մամլո հաղորդագրությանը (կցվում է):

5. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային տնային էջում հրապարակման օրվան հաջորդող օրը:

ՀՀ ԿԲ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՄԱՐՏԻՆ ԳԱԼՍՅԱՆ
14 դեկտեմբերի 2021 թ.

2021 թ. դեկտեմբերի 14-ի նիստում ԿԲ Խորհուրդը որոշեց բարձրացնել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 0.5 տոկոսային կետով՝ սահմանելով 7.75%:

2021 թ. նոյեմբերին արձանագրվել է 1.7% գնաճ՝ նախորդ տարվա նույն ամսվա 1.3% գնաճի դիմաց, որի պարագայում 12-ամսյա գնաճն ավելացել է՝ ամսվա վերջին կազմելով 9.6%: 12-ամսյա բնականոն գնաճը ևս, նախորդ ամիսների կայուն վարքագծից հետո, նոյեմբերին ավելացել է՝ կազմելով 8.4%:

ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում շարունակվում է տնտեսական ակտիվության ու համախառն պահանջարկի արագ վերականգնումը: Նման իրավիճակում, առաջարկի սահմանափակվածության պահպանման պարագայում, հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային շուկաներում դիտվում է գնաճային միջավայրի զգալի ընդլայնում, ինչն արտահայտվում է նաև գործընկեր երկրներում ներքին գնաճի՝ նախկին կանխատեսումների համեմատությամբ էական ավելացմամբ: Ձևավորված բարձր գնաճային սպասումների մեղմման և գնաճի թիրախի ապահովման նպատակով գործընկեր երկրների ԿԲ-ները շարունակում են խստացնել դրամավարկային պայմանները: Այս պարագայում արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության վրա ակնկալվում է գնաճային ազդեցության ավելացում:

ՀՀ տնտեսության ընթացիկ զարգացումների համաձայն՝ տնտեսական ակտիվությունը գնահատվում է սպասվածից ավելի ցածր՝ հիմնականում պայմանավորված գյուղատնտեսության և արդյունաբերության ճյուղերի աճի դանդաղմամբ: Այդուհանդերձ, պահանջարկի դրական զարգացումները պահպանվում են, որին ներկայումս նպաստում է արտաքին պահանջարկի ազդեցությունը՝ պայմանավորված սպասվածի համեմատությամբ զբոսաշրջության աճի ավելի բարձր տեմպերով: Արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների և պահանջարկի դրական միջավայրի պայմաններում գնահատվում է եռամսյակային բնականոն գնաճի և հասարակության գնաճային սպասումների՝ վերջին շրջանի կայունությունից հետո որոշակի արագացում:

Հաշվի առնելով արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների էական ավելացումը, ինչպես նաև գնաճային սպասումների գնահատվող զարգացումները՝ Խորհուրդը նպատակահարմար է համարում բարձրացնել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը: Նման պայմաններում կանխատեսվում է, որ 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար կնվազի և կանխատեսվող միջնաժամկետ

հորիզոնում կմոտենա նպատակային 4% ցուցանիշին ու կկայունանա դրա շուրջ:

ԿԲ խորհուրդը գնահատում է, որ տնտեսական հեռանկարների մասով դեռևս պահպանվող անորոշությունների ներքո կանխատեսված միջնաժամկետ ուղեգծից գնաճի շեղման ռիսկերը հիմնականում վերևի ուղղությամբ են և դրանց դրսևորման պարագայում պատրաստ է համարժեքորեն արձագանքել՝ ապահովելով գների կայունության նպատակի իրագործումը:

*Կենտրոնական բանկի հասարակայնության հետ
կապերի ծառայություն*

ՀՀ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱԿՐՈՏՆԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Ցուցանիշներ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	վիստ.	վիստ.	վիստ.	վիստ.	վիստ.	վիստ.	վիստ.	ծրագիր	ծրագիր	ծրագիր	ծրագիր
Արտաքին հատված											
ԱՄՆ տնտեսական աճ (%) (իրական աճ)	2.3	2.7	1.7	2.3	2.9	2.3	-3.4	5.4	3.0	2.0	2.0
Եվրոգոտու տնտեսական աճ (%) (իրական աճ)	1.4	1.9	1.8	2.7	1.9	1.3	-6.5	5.2	4.4	2.3	0.9
Ռուսաստանի տնտեսական աճ (%) (իրական աճ)	0.7	-1.9	0.2	1.8	2.8	2.0	-2.9	4.4	1.9	1.5	2.3
ԱՄՆ գնաճ (միջին, %)	1.6	0.1	1.3	2.1	2.4	1.8	1.2	4.4	3.7	2.2	2.4
Եվրոգոտու գնաճ (միջին, %)	0.4	0.0	0.2	1.5	1.7	1.2	0.3	2.4	2.5	1.7	1.8
Ռուսաստանի գնաճ (միջին, %)	7.5	14.4	6.8	3.6	2.8	4.4	3.3	6.4	6.1	4.2	4.0
Նավթի գին (դոլար/բարել)	115.0	53.5	45.0	54.6	71.4	64.1	42.5	71.0	80.1	83.2	85.7
Պղնձի գին (դոլար/տոննա)	6825.9	5497.4	4867.6	6201.5	6544.7	6024.1	6191.2	9314.7	10293.8	10871.4	11457.5
ՖԱՕ ինդեքս	99.3	93.0	91.9	98.0	95.9	95.0	98.0	125.7	136.4	138.5	141.4
Ներքին տնտեսություն											
Գներ											
Գնաճ (տ/տ, ժամ. վերջ, %)	4.6	-0.1	-1.1	2.6	1.8	0.7	3.7	8.4	5.5	4.7	4.0
Սպառողական գների ինդեքս (տ/տ, միջին, %)	3.0	3.7	-1.4	1.0	2.5	1.5	1.2	7.2	6.7	4.8	4.4
Բնականոն գնաճ (տ/տ, միջին, %)	1.9	5.1	-2.0	0.8	4.0	1.2	1.3	7.2	6.1	5.3	4.3
Համախառն արդյունք											
ՀՆԱ (մլրդ ՀՀ դրամ)	4828.6	5043.6	5067.3	5568.9	6017.0	6543.3	6181.7	6885.4	7562.1	8210.6	8846.5
ՀՆԱ (%) (իրական աճ)	3.6	3.2	0.2	7.5	5.2	7.6	-7.4	4.2	5.3	4.4	3.6
Առաջարկ											
Արդյունաբերություն (%) (իրական աճ)	-0.9	6.2	7.7	11.7	4.9	12.0	-1.7	0.3	1.6	3.9	3.5
Գյուղատնտեսություն (%) (իրական աճ)	6.1	13.2	-5.0	-5.1	-6.9	-5.8	-4.1	-2.2	3.3	3.1	3.0
Շինարարություն (%) (իրական աճ)	-4.5	-3.1	-14.1	2.8	0.6	6.5	-6.7	-3.2	16.8	4.9	3.4
Ծառայություններ (%) (իրական աճ)	6.7	1.6	3.2	10.6	9.1	10.0	-9.7	7.8	5.9	4.8	3.7
Զուտ հարկեր (%) (իրական աճ)	1.8	-5.1	-3.7	9.7	8.0	7.1	-10.0	5.9	4.4	4.0	3.9
Պահանջարկ											
Սպառում (%) (իրական աճ)	1.2	-6.0	-2.1	11.6	3.8	11.7	-10.1	4.6	3.9	4.0	3.8
Պետական սպառում (%) (իրական աճ)	-1.2	4.7	-2.4	-2.1	-3.0	12.9	15.2	0.4	-4.8	2.4	5.6
Մասնավոր սպառում (%) (իրական աճ)	1.6	-7.5	-2.1	14.0	4.8	11.5	-13.9	5.5	5.7	4.4	3.4
Հիմնական միջոցների համախառն կուտակում* (%) (իրական աճ)	-2.2	2.5	-11.4	9.7	4.8	4.4	-8.6	-2.1	15.7	5.4	4.3
Պետական ներդրումներ** (%) (իրական աճ)	10.0	13.6	5.0	31.7	-37.4	31.1	15.6	-21.9	58.0	7.5	6.7
Մասնավոր հիմնական միջոցների համախառն կուտակում (%) (իրական աճ)	-3.4	1.2	-13.9	6.2	19.6	-0.5	-14.5	4.4	5.3	4.9	3.8
Ապրանքների և ծառայությունների արտահանում (%) (իրական աճ)	6.4	4.9	21.3	19.3	5.0	16.0	-33.4	12.4	5.6	12.0	5.5
Ապրանքների և ծառայությունների ներմուծում (%) (իրական աճ)	-2.7	-15.3	6.3	24.6	13.3	11.6	-31.4	9.0	10.3	10.7	5.1
Ընթացիկ հաշիվ											
Առևտրային հաշվեկշիռ (մլն ԱՄՆ դոլար)	-2055.4	-1186.4	-976.9	-1400.9	-1724.4	-1727.9	-1356.2	-1468.1	-1550.6	-1652.5	-1724.3
Ծառայությունների հաշվեկշիռ (մլն ԱՄՆ դոլար)	-113.0	-96.4	70.4	159.4	24.7	-66.9	100.1	371.4	224.3	199.6	187.7
Դրամական փոխանցումներ (մլն ԱՄՆ դոլար)	1616.1	1098.3	1009.4	1179.3	1136.2	1143.8	1040.2	1310.7	1254.5	1150.8	1103.9
Ընթացիկ հաշիվ (մլն ԱՄՆ դոլար)	-883.1	-284.7	-107.9	-173.9	-875.9	-1002.3	-478.7	-243.8	-519.6	-749.9	-880.4
Առևտրային հաշվեկշիռ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	-17.8	-12.2	-8.6	-10.8	-13.7	-13.1	-9.9	-8.2	-8.7	-9.0	-9.0
Ծառայությունների հաշվեկշիռ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	-1.0	-0.9	0.7	1.4	0.2	-0.5	0.8	2.8	1.5	1.2	1.1
Դրամական փոխանցումներ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	14.0	10.4	9.5	10.2	9.1	8.4	8.2	9.9	8.2	7.1	6.5
Ընթացիկ հաշիվ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	-7.6	-2.7	-1.0	-1.5	-7.0	-7.3	-3.8	-1.8	-3.4	-4.7	-5.2

Ցուցանիշներ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	փաստ.	փաստ.	փաստ.	փաստ.	փաստ.	փաստ.	փաստ.	ծրագիր	ծրագիր	ծրագիր	ծրագիր
Պետական հատված***											
Եկամուտներ և դրամաշնորհներ (մլրդ ՀՀ դրամ)	1144.8	1167.7	1171.1	1237.8	1341.7	1559.1	1560.4	1677.0	1947.7	1966.7	2148.3
Հարկային եկամուտներ (մլրդ ՀՀ դրամ)	1064.1	1067.9	1079.7	1158.0	1258.1	1464.3	1385.2	1582.0	1843.2	1889.9	2084.0
Ծախսեր (մլրդ ՀՀ դրամ)	1235.1	1409.0	1449.1	1504.8	1447.1	1623.0	1894.3	1957.6	2184.0	2135.5	2312.0
Պակասուրդ (մլրդ ՀՀ դրամ)	-90.3	-241.3	-278.0	-267.0	-105.4	-63.9	-333.9	-280.6	-236.3	-168.8	-163.7
Եկամուտներ և դրամաշնորհներ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	23.7	23.2	23.1	22.2	22.3	23.8	25.2	24.4	25.8	24.0	24.3
Հարկային եկամուտներ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	22.0	21.2	21.3	20.8	20.9	22.4	22.4	23.0	24.4	23.0	23.6
Ծախսեր (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	25.6	28.0	28.6	27.0	24.1	24.8	30.6	28.4	28.9	26.0	26.1
Պակասուրդ (կշիռը ՀՆԱ-ում, %)	-1.9	-4.8	-5.5	-4.8	-1.8	-1.0	-5.4	-4.1	-3.1	-2.1	-1.9
Դրամավարկային հատված											
Փողի զանգված (լր/լր, ժամ. վերջ, %)	8.3	10.8	17.5	18.5	7.5	11.2	9.0	-	-	-	-
Դրամային զանգված (լր/լր, ժամ. վերջ, %)	-3.5	5.2	24.8	28.9	13.2	21.5	14.8	-	-	-	-
Վարկեր տնտեսությանը (լր/լր, ժամ. վերջ, %)	20.8	-3.3	6.0	16.5	17.2	18.5	14.3	-	-	-	-
ԱՄՆ դոլար/ՀՀ դրամ (դրամ՝ 1 ԱՄՆ դոլարի դիմաց)	415.9	477.9	480.5	482.7	483.0	480.4	489.0	-	-	-	-
* Այսուհետք համախառն կուրակման փոխարեն ԿԲ-ի կողմից ներկայացվելու է միայն հիմնական միջոցների համախառն կուրակման ցուցանիշը, քանի որ ՎԿ-ի կողմից հաշվարկվող նյութական շրջանառու միջոցների պաշարների փոփոխության ցուցանիշը հաշվարկվում է որպես հաշվեկշռող հոդված և չի արտահայտում համախառն կուրակման իրական ծավալները: Տե՛ս https://www.armstat.am/file/article/sv_04_19a_112.pdf: ** Պեղական ներդրումների փաստացի ցուցանիշները համախմբված բյուջեի կապիտալ ծախսերն են, իսկ կանխադեստումները հիմնված են տվյալ պահին առկա 2022-2024 թթ. վերանայված մակրոշրջանակի վրա: *** 2021 թվականի բյուջեի ցուցանիշները «ՀՀ 2021 թ. պեղական բյուջեի մասին» օրենքի ցուցանիշներն են: 2022-2023 թթ. ցուցանիշները ներկայացված են վերանայված մակրոշրջանակից:											

ԳՐԱՖԻԿՆԵՐ

Գրաֆիկ 1	Գնաճի (12-ամսյա) կանխատեսման հավանականությունների բաշխման գրաֆիկը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում	4
Գրաֆիկ 2	ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային) կանխատեսման հավանականությունների բաշխումը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում	4
Գրաֆիկ 3	Տնտեսական աճը գործընկեր երկրներում	9
Գրաֆիկ 4	Գնաճը գործընկեր երկրներում	9
Գրաֆիկ 5	Հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային գներ	10
Գրաֆիկ 6	Տարեկանացված եռամսյակային բնականոն գնաճի վարքագիծը	11
Գրաֆիկ 7	Գնաճի (12-ամսյա) կանխատեսման հավանականությունների բաշխման գրաֆիկը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում	12
Գրաֆիկ 8	Պահանջարկի բաղադրատարրերի նպաստումը աճին (տոկոսային կետ)	13
Գրաֆիկ 9	Ապրանքների և ծառայությունների իրական արտահանման և ներմուծման փոփոխությունը միջնաժամկետ հատվածում	15
Գրաֆիկ 10	ՀՀ արտահանման կշիռը դեպի Եվրոմիության երկրներ	16
Գրաֆիկ 11	Մասնավոր անվանական աշխատավարձի տ/տ աճ	21
Գրաֆիկ 12	Գործազրկության մակարդակ	22
Գրաֆիկ 13	Միավոր աշխատուժի ծախսերի տ/տ աճ	22
Գրաֆիկ 14	ԱՄՆ-ի տնտեսական աճի կանխատեսումներ	23
Գրաֆիկ 15	ԵՄ տնտեսական աճի կանխատեսումներ	23
Գրաֆիկ 16	Ռուսաստանի տնտեսական աճի կանխատեսումներ	23
Գրաֆիկ 17	Պարենի միջազգային գների կանխատեսումներ	24
Գրաֆիկ 18	Նավթի միջազգային գների կանխատեսումներ	24
Գրաֆիկ 19	Պղնձի միջազգային գների կանխատեսումներ	24
Գրաֆիկ 20	ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային) կանխատեսման հավանականությունների բաշխումը 3 տարվա կանխատեսման հորիզոնում	25
Գրաֆիկ 21	Տնտեսական աճի և մասնավոր ներդրումների փոփոխությունը կայուն մակարդակի համեմատ լրացուցիչ պետական ներդրումների իրականացման պարագայում, ըստ ՀՀ տնտեսության համար կալիբրացված GIMF մոդելի	26
Գրաֆիկ 22	Ընթացիկ հաշիվ / ՀՆԱ ցուցանիշի միջնաժամկետ կանխատեսումներ	27
Գրաֆիկ 23	Հարկաբյուջետային ազդակի կանխատեսում (տոկոսային կետ)	27
Գրաֆիկ 24	Կարճաժամկետ գնաճային սպասումների գնահատումները	28
Գրաֆիկ 25	Տնային տնտեսությունների գնաճային սպասումների վերաբերյալ հարցումներ	28
Գրաֆիկ 26	Հաշվետու ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճի կանխատեսումները պարբերաբար վերագնահատվել են վերևի ուղղությամբ	35
Գրաֆիկ 27	2020 թ. վերջից դիտվել է 12-ամսյա թե՛ ընդհանուր և թե՛ բնականոն գնաճերի արագ տեմպերով ավելացում	37
Գրաֆիկ 28	2021 թ. երրորդ եռամսյակում ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման դոլարային գները նախորդ տարվա նույն եռամսյակի համեմատ պահպանվել են բարձր մակարդակում	38
Գրաֆիկ 29	Մասնավոր ծախսումների կառուցվածքը	39
Գրաֆիկ 30	Ջուտ արտահանման դիրքը բարելավվել է 2021 թ. երրորդ եռամսյակում (զուտ իրական արտահանում, տ/տ %, դրական նշանը՝ բարելավում)	40
Գրաֆիկ 31	2021 թվականի երրորդ եռամսյակում հարկաբյուջետային քաղաքականության զսպող ազդեցությունը պայմանավորված է առավելագույն ծախսերի զսպող ազդեցությամբ	40

Գրաֆիկ 32	Համախմբված բյուջեի հիմնական ցուցանիշներ	41
Գրաֆիկ 33	2021 թ. երրորդ եռամսյակում ձևավորվել է պետբյուջեի պակասուրդ, որը ֆինանսավորվել ներքին աղբյուրների հաշվին	41
Գրաֆիկ 34	ՀՆԱ ճյուղային կառուցվածքը	42
Գրաֆիկ 35	Մասնավոր անվանական աշխատավարձ	42
Գրաֆիկ 36	Միավոր աշխատուժի ծախսեր	42
Գրաֆիկ 37	Եռամսյակի ընթացքում կարճաժամկետ տոկոսադրույքները շարունակել են ձևավորվել ԿԲ քաղաքականության տոկոսադրույքի շրջակայքում	43
Գրաֆիկ 38	USD/AMD փոխարժեքի դինամիկան 2020 հոկտեմբեր - 2021 սեպտեմբեր	43
Գրաֆիկ 39	ՀՀ ԿԲ գործառնությունների միջոցով իրացվելիության տրամադրման և ներգրավման ծավալները	43
Գրաֆիկ 40	2021 թ. երրորդ եռամսյակում պետական պարտատոմսերի եկամտաբերություններն աճել են կորի ողջ երկայնքով	44
Գրաֆիկ 41	ԿԲ վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի և ՊՊ եկամտաբերությունների դինամիկան	44
Գրաֆիկ 42	2021 թ. երրորդ եռամսյակում տոկոսադրույքների աճ նկատվել է մինչև 1 տարի ժամկետայնությամբ ավանդներում	44
Գրաֆիկ 43	2021 թ. երրորդ եռամսյակում պետական պարտատոմսերի եկամտաբերություններն աճել են կորի ողջ երկայնքով	44
Գրաֆիկ 44	Բանկերի կողմից տրամադրված վարկերի 12-ամսյա աճի դինամիկան	45

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐ

Աղյուսակ 1	Գնաճի՝ տվյալ միջակայքում լինելու հավանականությունը	12
Աղյուսակ 2	ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային) կանխատեսման հավանականությունների բաշխում	25
Աղյուսակ 3	Կանխատեսման դատողություններ	29
Աղյուսակ 4	Սպառողական գների աճն ըստ հիմնական նպաստում ունեցող ապրանքախմբերի	37
Աղյուսակ 5	ՀՀ ֆինանսական շուկայի միջին տոկոսադրույքները	43